

BURMISTRZ MIASTA I GMINY PRABUTY

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
PROJEKTU STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
miasta i gminy PRABUTY**

Opracowanie:

**mgr Małgorzata Dziechciarz
mgr Sławomir Flanz**

Toruń – kwiecień / sierpień 2019 r.

SPIS TREŚCI

I. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	3
II. CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA	4
III. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH, POWIĄZANIACH Z INNymi DOKUMENTAMI ORAZ CHARAKTERYSTYKA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM.....	7
IV. OCENA ZAGROŻEŃ I STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU STUDIUM	17
V. PROBLEMY ORAZ CELE OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU STUDIUM	40
VI. OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOŻLIWOŚCI I SPOSOBY ICH OGRANICZANIA, ZAPOBIEGANIA LUB KOMPENSACJI ORAZ MOŻLIWE ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE.....	44
VII. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU STUDIUM	58
VIII. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU PROJEKTU STUDIUM NA ŚRODOWISKO	58
IX. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	58

I. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Prognozę oddziaływania na środowisko projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego opracowano na podstawie art. 46 pkt. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2081 z późniejszymi zmianami). Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz jego zmiany wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt. 1 w/w ustawy prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie uzgodniono z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Gdańsku (pismo RDOŚ-Gd-WZP.411.9.5.2018.JM z dnia 10.07.2018 r.) oraz z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Kwidzynie (pismo SE.ZNS.70.490.6.2018 z dnia 22.06.2018 r.).

Procedurę opracowania rozpoczęła uchwała Nr XLIII/250/2018 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 31 stycznia 2018 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Prabuty”. Przedmiotem studium jest obszar w granicach administracyjnych miejsko-wiejskiej Gminy. Wykonana w 2017 r. „Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Miasta i Gmina Prabuty za okres 2003 - 2017” wykazała, iż obowiązujące Studium z 2002 roku wymagać będzie aktualizacji, ponieważ w następstwie wydanych decyzji o warunkach zabudowy, odbiegających od ustaleń zawartych w Studium, dokonały się zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, odbiegające od przyjętej polityki przestrzennej. Ww. analiza wskazała również, iż w celu realizacji wniosków o zmianę Studium należałoby dokonać nowelizacji Studium dla całego obszaru gminy, ze wszystkimi wymogami stawianymi dla tego dokumentu w obowiązującej ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ze względu na dokonujące się w ostatnich latach zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym Miasta i Gminy Prabuty oraz istotne zmiany w

przepisach prawa dotyczące m.in. wymogów związanych z opracowaniem studiów zasadne jest opracowanie nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Prabuty.

Podstawę prawną dla proponowanych w prognozie działań ochronnych, rozwiązań i wskazań stanowi Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2081 z późniejszymi zmianami) oraz ustawy szczegółowe i przepisy wykonawcze w zakresie: prawa ochrony środowiska, ochrony przyrody, ochrony gruntów rolnych i leśnych, prawa wodnego, prawa geologicznego i górniczego, dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, odpadów, utrzymania czystości i porządku w gminach, ochrony zabytków, przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi.

Niniejsza prognoza jest elementem przeprowadzenia **strategicznej oceny oddziaływania na środowisko** projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

II. CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA

Celem opracowania niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest określenie i ocena przewidywanych skutków wpływu na środowisko, które mogą wynikać z wprowadzenia nowych funkcji i zasad zagospodarowania terenów na obszarze miejsko-wiejskiej gminy Prabuty, a także przedstawienie rozwiązań alternatywnych eliminujących lub ograniczających negatywny wpływ planowanego zainwestowania na środowisko.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu studium określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,

- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Podstawę prawną dla proponowanych w Prognozie działań ochronnych, rozwiązań i wskazań stanowi art. 51 ust. 2 pkt. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Prognoza przedstawia:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Prognozę sporządzono w oparciu o metody polegające na analizie planowanego programu nowego zainwestowania oraz ustaleń dotyczących zasad zagospodarowania i użytkowania określonych terenów, w stosunku do obecnie obowiązującego studium oraz w odniesieniu do obecnego stanu środowiska obszaru gminy i jego otoczenia. Wykorzystano w szczególności metodę krzyżowej analizy wpływów wzajemnych oddziaływań pozwalającej na dynamiczne pokazanie potencjalnych oddziaływań na poszczególne elementy środowiska w odniesieniu do kierunków kształtowania zagospodarowania przestrzennego obszaru Miasta i Gminy Prabuty.

Uwzględniono stan i zagrożenia środowiska obszaru Studium w zakresie poszczególnych elementów środowiska oraz projekcję tego stanu przy zachowaniu dotychczasowego sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu na podstawie wykonanego wyprzedzająco Opracowania ekofizjograficznego.

Dokonano analizy dotychczasowych zagrożeń środowiska i zmian stanu środowiska na obszarze miejsko-wiejskiej gminy Prabuty w ostatnich kilku latach. Uwzględniono położenie jej obszaru względem obiektów i terenów podlegających ochronie, w szczególności

na mocy ustawy o ochronie przyrody i ustawy o ochronie zabytków. Wzięto pod uwagę fakt, że część terenu gminy Prabuty położona jest w zasięgu przestrzennym obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody tj. rezerwatu przyrody, obszaru Natura 2000 i trzech obszarów chronionego krajobrazu.

Ocena zawiera identyfikację przewidywanych typowych zmian i przekształceń na terenach dotychczas stanowiącym w większości obszary użytków rolnych (około 64% powierzchni gminy) oraz różnych form zabudowy zwartej i rozproszonej oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Uwzględniono specyfikę objętego projektem Studium terenu miejsko-wiejskiej gminy Prabuty w jej granicach administracyjnych, w tym pod względem użytkowania ziemi, zagospodarowania terenów, koncentracji zabudowy na obszarze miasta, walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych, wymogów ochrony przyrody i ochrony zabytków, dostępności komunikacyjnej, dostępności do sieci i urządzeń infrastruktury technicznej.

Szczególnie pomocne były następujące materiały:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Prabuty, przyjęte uchwałą nr XLI/262/2002 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 17 maja 2002 r.,
- Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Prabuty, Burmistrz Miasta i Gminy Prabuty, lipiec 2019 r.,
- Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gminy Prabuty, Małgorzata Dziechciarz, Sławomir Flanz, wrzesień/październik 2019 r.,
- Program ochrony środowiska miasta i gminy Prabuty na lata 2016-2019 z perspektywą na lata 2020-2023, załącznik do Uchwały Nr XXV/154/2016 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 28 września 2016 roku,
- Strategia rozwoju miasta i gminy Prabuty na lata 2015-2030,
- Program ochrony środowiska powiatu kwidzyńskiego, Kwidzyn 2003,
- Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla powiatu kwidzyńskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem lat 2016-2019,
- Raporty o stanie środowiska województwa pomorskiego, WIOŚ Gdańsk,
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim, WIOŚ Gdańsk,
- Uwarunkowania przestrzennego rozwoju obszarów wiejskich województwa pomorskiego, Departament Rozwoju Przestrzennego i Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Biuro Planowania Przestrzennego w Słupsku,
- Rejestr terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy dla obszaru powiatu kwidzyńskiego, Przedsiębiorstwo Usług

- Geologicznych KIELKART w Kielcach, Kielce 2017,
- Geoportal miasta i gminy Prabuty <http://prabuty.e-mapa.net/>
 - <http://natura2000.gdos.gov.pl/natura2000/>,
 - Mapy glebowo-rolnicze w skali 1:5000,
 - Mapa sozologiczna w skali 1:50000, arkusze: Sztum, Prabuty, Susz, Łasin,
 - Mapa hydrograficzna w skali 1:50000, arkusze: Sztum, Prabuty, Susz, Łasin,
 - Dane Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku,
 - Dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku,
 - Dane i materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku,
 - Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.XII.2017 r., PIG Warszawa 2018,
 - Inne dane uzyskane z Urzędu Miasta i Gminy Prabuty, Starostwa Powiatowego w Kwidzynie, Nadleśnictw: Susz i Kwidzyn,
 - Materiały i obserwacje własne z wizji lokalnych.

III. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH, POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI ORAZ CHARAKTERYSTYKA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM

1. Zawartość dokumentu

Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Prabuty jest nowym dokumentem, mającym zastąpić dotychczas obowiązujące studium uchwalone w 2002 r. oraz zmiany nr 1 i 2 ww. studium, zatwierdzone uchwałą Rady Miejskiej w Prabutach nr VI/28/2011 z dnia 28 kwietnia 2011 r. Projekt dokumentu składa się z dwóch zasadniczych części: „część I – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” i „część II – Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

Pierwsza część zawiera kompleksową analizę uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Prabuty. Analizie poddano w szczególności:

- dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu,
- stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony,
- stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych, wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym kulturowego,
- stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrona zdrowia,
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia,
- potrzeby i możliwości rozwojowe gminy,
- stan prawny gruntów,
- występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,

- występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych, a także terenów górniczych,
- stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,
- wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej.

Analiza obecnego stanu zagospodarowania terenu gminy wykazała znaczącą dynamikę zmian. Okres siedemnastoletniego obowiązywania sporządzonego w 2002 r. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy, nowe – znacząco zmienione uwarunkowania prawne, a także wymagający zmiany sposób podejścia do planowania rozwoju w dotychczasowym Studium, powinny w zasadniczy sposób zmienić optykę spojrzenia na dalszy rozwój przestrzenny gminy i zasady zapisu pożądanych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym.

Druga część zawierająca kierunki zagospodarowania przestrzennego w oparciu o uwarunkowania ponadlokalne, uwarunkowania wewnętrzne i analizę problemów rozwojowych gminy określa cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy oraz formułuje w szczególności:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów,
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy,
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego,
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej,
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym oraz o znaczeniu ponadlokalnym,
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią obszary osuwania się mas ziemnych,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji i rekultywacji,
- obszary zdegradowane,
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych,
- obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym.

Oprócz elaboratu tekstowego składającego się z dwóch wymienionych części ilustrowanych licznymi tabelami, diagramami i rycinami, projekt Studium zawiera załączniki graficzne w postaci dwóch map w skali 1:10 000 pt. „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” i „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

2. Główny i strategiczne cele polityki przestrzennej i powiązania projektu Studium z innymi dokumentami planowania strategicznego

Z przeprowadzonej analizy uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego obszaru miasta i gminy Prabuty tj. uwarunkowań ponadlokalnych, uwarunkowań wewnętrznych, podstawowych problemów rozwoju gminy, określono kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy.

Struktura przestrzenna miasta i gminy Prabuty ma raczej jednolity charakter dla całego obszaru administracyjnego, cechuje się przede wszystkim typowo rolniczym sposobem zagospodarowania, ze znacznym udziałem obszarów cennych przyrodniczo, za którym przemawiają następujące czynniki:

- duży udział gruntów rolnych w strukturze użytkowania gruntów,
- znaczny udział wysokich klas bonitacyjnych (klasa III) w gruntach ornych – głównie w północnej części gminy, brak gruntów I i II klasy,
- rozproszenie zabudowy zagrodowej, sytuowanej głównie wzdłuż ciągów komunikacyjnych,
- miasto Prabuty położone w centralnej części gminy,
- niski stopień przedsiębiorczości - dominują małe i średnie przedsiębiorstwa,
- dość duży udział terenów leśnych i zadrzewionych, największa powierzchnia na zachód od Prabut,
- duży udział w powierzchni zbiorników wodnych (największe jezioro Dzierżgoń),
- duży udział form ochrony przyrody oraz obszarów cennych przyrodniczo (ok. 30 % powierzchni gminy stanowią formy ochrony przyrody),
- peryferyjne położenie gminy, w znacznej odległości od dużych jednostek osadniczych (w tym stolicy województwa) oraz głównych krajowych ciągów komunikacyjnych (za wyjątkiem magistrali kolejowej łączącej Warszawę z Gdynią).

Zmiany w strukturze przestrzennej winny skupić się na ugruntowaniu dominującego sposobu zagospodarowania (funkcja rolnicza) oraz uporządkowaniu zasad jego kształtowania, a także ochronie środowiska przyrodniczego i rozwoju funkcji turystycznej. Ponadto biorąc pod uwagę niewykorzystanie potencjału mieszkańców gminy, a także w celu przeciwdziałania prognozowanemu zjawisku „starzenia się” ludności, władze gminy winny podjąć działania zmierzające do rozwoju gospodarczego. Powstanie nowych miejsc pracy przyczyni się do napływu ludności w wieku produkcyjnym oraz rozwoju gminy na tle regionu.

W związku z powyższym, uwzględniając bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę wyodrębniono główne cele polityki przestrzennej gminy Prabuty:

- rozwój gospodarczy gminy przy jednoczesnym utrzymaniu dominacji wiodącej funkcji rolniczej:
 - ochrona gruntów rolnych,

- rozwój rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- wyznaczenie obszaru aktywizacji gospodarczej;
- dążenie do zrównoważonego rozwoju przy uwzględnieniu wymogów ekologicznych i ochrony środowiska przyrodniczego:
 - ochrona obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody,
 - ochrona powierzchni ziemi poprzez eksploatację kopalin zgodnie z przepisami oraz właściwa rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
 - rozwój rolnictwa ekologicznego,
 - systematyczne zwiększenie lesistości gminy oraz zadrzewień i zalesień śródpolnych,
 - oddzielenie obszarów rozwoju funkcji mieszkaniowej i usługowej oraz funkcji rolniczej od funkcji produkcyjnej;
- koncentracja zabudowy w ramach głównego ośrodka gminy przy maksymalnym wykorzystaniu istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej:
 - wyznaczenie terenów predysponowanych do zabudowy w ramach granic jednostek o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz terenów przeznaczonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod rozwój zabudowy, o których mowa w części Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy,
 - poprawa obsługi komunikacyjnej głównych ośrodków gminy,
 - uzupełnienie oraz modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej,
 - rozwój funkcji dla zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego, który został przyjęty Uchwałą Nr 318/XXXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r. porusza najważniejsze aspekty polityki przestrzennej w wymiarze wojewódzkim. Wyznacza kierunki polityki przestrzennej województwa, której celem jest osiągnięcie zrównoważonego rozwoju, prowadzącego do spójnego i jednoczesnego tworzenia ładów: społecznego, ekonomicznego, środowiskowego i przestrzennego. Kierunki zagospodarowania skoncentrowano na kształtowaniu struktur sieci osadniczej zgodnie z wymogami ładu przestrzennego, kształtowaniu wysokiej jakości środowiska mieszkaniowego, racjonalnym rozmieszczeniu oraz poprawie dostępności infrastruktury społecznej i usług publicznych, zapobieganiu i ograniczaniu skutków powodzi oraz innych zagrożeń naturalnych, wzmocnieniu całorocznej i atrakcyjnej oferty turystycznej w oparciu o zasoby i walory przyrodniczo-kulturowe, krajobrazowe i funkcje metropolitarne, kształtowaniu racjonalnej struktury przestrzennej sieci transportowej, zwiększeniu stopnia bezpieczeństwa energetycznego i sprawności systemów produkcji, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej i ciepłej, gazu, ropy naftowej oraz produktów ropopochodnych, zachowaniu i odtwarzaniu

zasobów środowiska przyrodniczego i jego spójności, ograniczaniu emisji zanieczyszczeń środowiska.

W celu realizacji tychże kierunków na terenie gminy przewiduje się realizację następujących inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- będących zadaniem samorządu województwa:
 - pakiet działań związanych z dostępem do autostrady A1 – rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 521 na odcinku Kwidzyn - Prabuty,
- niebędących zadaniem samorządu województwa:
 - w zakresie budowy, rozbudowy i przebudowy linii kolejowych - modernizacja linii kolejowej E 65/C-E 65 na odcinku Warszawa – Gdynia w zakresie warstwy nadrzędnej LCS, ERTMS/ETCS/GSM-R, DSAT oraz zasilania układu trakcyjnego,
 - w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji urządzeń zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania - budowa, rozbudowa i modernizacji oczyszczalni ścieków w ramach aglomeracji ściekowych powyżej 2.000 RLM oraz inwestycje wynikające z Planu gospodarki odpadami,
 - w zakresie budowy infrastruktury dla zwiększenia atrakcyjności kulturalnej i turystycznej - Kajakiem przez Pomorze – zagospodarowania szlaków wodnych w województwie pomorskim dla rozwoju turystyki kajakowej.

3.Charakterystyka ustaleń projektu Studium

W oparciu o uwarunkowania najkorzystniejszym wzorcem rozwój dla miasta i gminy Prabuty będzie rozwój przestrzenny oparty o „model krawędziowy” polegający na stopniowym przyroście zainwestowania na obrzeżach ukształtowanych struktur. Przyjęcie modelu krawędziowego jako podstawowego dla zmian w strukturze przestrzennej całej gminy pozwoli na:

- wzmocnienie miasta Prabuty jako ośrodka lokalnego życia gospodarczego,
- wzmocnienie i rozwój miasta Prabuty jako ośrodka skupiającego większość podstawowych funkcji w gminie;
- zahamowanie procesu suburbanizacji,
- zahamowanie procesów rozpraszania zabudowy w terenach wiejskich,
- rozwój miejscowości wiejskich „do wewnątrz” poprzez zagęszczenie zabudowy w ramach istniejących struktur,
- zmniejszenie wydatków na obsługę infrastrukturalną terenów,
- przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom przekształcania terenów rolnych na cele nierolnicze,
- wyłączenie terenów rolnych z możliwości zabudowy celem ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej i zapobieganiu przekształceń krajobrazu;

- wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego gminy poprzez rozwój turystyki, regulację terenów zabudowy rekreacji indywidualnej i zbiorowej oraz wzmocnienie funkcji turystycznej na terenie miasta i gminy.

Realizację założonych celów rozwoju umożliwią zmiany w strukturze przestrzennej gminy oparte o strefy przestrzenne. W związku z powyższym na terenie miasta i gminy Prabuty wyznacza się następujące strefy przestrzenne:

1. Strefę miejską – oznaczoną symbolem „M”;
2. Strefę rekreacyjno-rolniczą – oznaczoną symbolem „RR”;
3. Strefę rolniczo-przyrodniczą – oznaczoną symbolem „RP”.

Strefa miejska – oznaczona symbolem „M”

Do strefy zaliczono obszar obejmujący miasto Prabuty oraz częściowo tereny podmiejskie zgodnie z modelem krawędziowym. W obrębie miasta rozwój urbanizacji przebiega w najbardziej dynamicznym tempie. Wzmocnienie potencjału miasta winien opierać się o rozwój zabudowy zgodnie z wyznaczonym sposobem zagospodarowania i użytkowania terenów. W ramach strefy winny rozwijać się tereny zabudowy mieszkaniowej, usługowej, zabudowy produkcyjnej, usługi publiczne. Należy dążyć do zagęszczenia zabudowy przy maksymalnym wykorzystaniu potencjału infrastruktury technicznej z poszanowaniem dla terenów zieleni i otwartych terenów przestrzeni miejskiej uwzględniając przy tym potencjał kulturowy wynikający z lokalizacji obiektów objętych formami ochrony zabytków oraz z potencjału przyrodniczego wynikającego z lokalizacji form ochrony przyrody. Miasto winno przyjąć formę wielofunkcyjnego ośrodka lokalnego skupiającego w swoich granicach podstawowe potrzeby związane z zamieszkaniami, pracą i dostępem do usług. Zasada ta zbieżna jest z celem planowania wielofunkcyjnych jednostek osadniczych, polegająca na integracji przestrzennej i funkcjonalnej obszarów o różnym przeznaczeniu, uwzględniająca rozwój programu adekwatnego do wielkości i rangi jednostki oraz minimalizująca potrzeby transportowe związane z przemieszczeniami w relacjach: dom-praca-usługi, która określona jest w planie zagospodarowania przestrzennego województwa. Miasto Prabuty winno odejść od planowania i realizacji monofunkcyjnej struktury osadniczej, a także wprowadzania zainwestowania o charakterze rozproszonym, na rzecz kształtowania i rozwijania zwartej i wielofunkcyjnej struktury miejskiej.

Strefa rekreacyjno-rolnicza – oznaczona symbolem „RR”

Do strefy zaliczono obszary obejmujące:

- tereny wokół jeziora Dzierzgoń w miejscowościach Rodowo, Rodowo Małe, Jakubowo, Górowychy, Górowychy Małe, Julianowo i Gonty,
- tereny wokół jeziora Orkusz w miejscowości Orkusz i Sypanica.

Rozwój strefy winien opierać się o wykorzystanie potencjału przyrodniczego. Nadrzędnym celem jest dążenie do rozwoju zabudowy w oparciu o istniejącą infrastrukturę techniczną, społeczną i turystyczną w ramach istniejących struktur. Należy dążyć do ograniczenia nadmiernego rozproszenia zabudowy w obrębie strefy. Rozwój zabudowy winien w pierwszej kolejności odbywać się w ramach istniejącego zagospodarowania przy koncentracji i rozwoju usług związanych z ruchem turystycznym. W obrębie terenów zabudowy winny rozwiać się usługi związane z obsługą ruchu turystycznego, sportami wodnymi, turystyką pieszą i rowerową w oparciu o istniejące i planowane trasy turystyczne o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym. Rozwój terenów związanych z wykorzystaniem potencjału turystycznego strefy winien opierać się o właściwie ukształtowane tereny funkcjonalne. Zalecane jest tworzenie form zabudowy związanej z turystyką grupową i rekreacją indywidualną z uwzględnieniem wzajemnych relacji form wypoczynku. W rozwoju strefy winna rozwijać się również agroturystyka jako pozarolnicze źródło dochodów mieszkańców gminy. Wiejski charakter obszarów sprzyja rozwojowi tego typu działalności i jest wzmocniony potencjałem przyrodniczym oraz możliwością skorzystania z innych form rekreacji przez turystów. W rozwoju strefy należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z form ochrony przyrody, niewskazana jest lokalizacja usług uciążliwych. Na terenach rolniczych należy wprowadzić zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz ferm hodowlanych.

Strefa rolniczo-przyrodnicza – oznaczona symbolem „RP”

Strefa obejmująca głównie tereny rolnicze i leśne. Strefa obejmująca tereny rolnicze i leśne, tereny zwartej zabudowy miejscowości wiejskich gminy, a także rozproszoną zabudowę zagrodową. Charakteryzuje się dużymi arealami jednolitych gruntów ornych z przeważającymi niskimi klasami bonitacyjnymi, z rozproszoną zabudową zagrodową, wyposażoną w podstawowe media jak wodociągi, elektroenergetyka oraz częściowo kanalizacja sanitarna. W strefie możliwy jest rozwój i utrzymanie istniejącego sposobu zagospodarowania terenów, rozwój lokalnych usług służących zaspokojeniu podstawowych potrzeb mieszkańców, rozwój terenów związanych z obsługą ruchu turystycznego w sąsiedztwie jezior oraz rozwój agroturystyki. Należy dążyć do zagęszczenia zabudowy w obrębie wsi i unikania pasmowego rozwoju zabudowy wzdłuż głównych, tranzytowych ciągów komunikacyjnych. W otwartych terenach rolnych dopuszcza się rozwój wielkopowierzchniowych gospodarstw hodowlanych, przy czym zaleca się znaczne rozproszenie tego typu obiektów oraz zachowanie dużych odległości (minimalnie 1,5 km) od terenów strefy miejskiej oraz strefy rekreacyjno-rolniczej i zbiorników wodnych, ponadto zleca się lokalizację przedmiotowych inwestycji w oddaleniu od zabudowy mieszkaniowej w odległości odzwierciedlającej ilość DJP (1DJP = 1 metr odległości) lecz nie mniej niż 500 m. W strefie dopuszcza się lokalizację odnawialnych źródeł energii (OZE) zgodnie z

wyznaczonymi obszarami. Przy lokalizacji odnawialnych źródeł energii należy uwzględnić przepisy odrębne. W obrębie strefy wskazany jest również rozwój działalności związanej z obsługą gospodarki leśnej i przetwórstwa leśnego.

Z uwagi na zróżnicowaną strukturę przestrzenną dopuszczane są zmiany, korekty granic oraz funkcji terenu wyznaczonych w studium w oparciu o przeprowadzone analizy, stanu faktycznego i prawnego na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki zmian w strukturze przestrzennej wyznaczono w oparciu o bilans terenów z podziałem na:

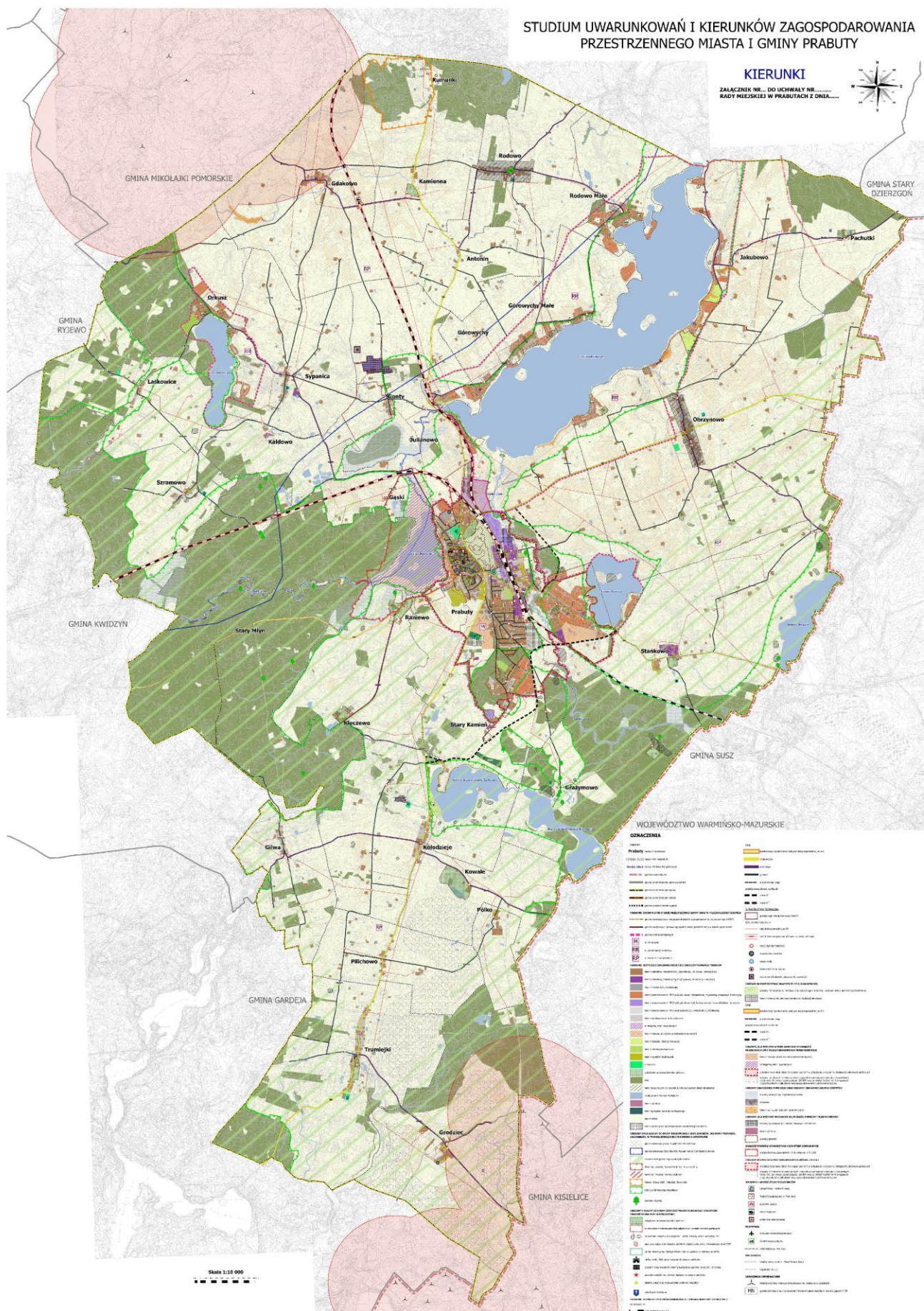
- tereny predysponowane do zabudowy – celem rozwoju głównie mieszkalnictwa i usług;
- strategiczny teren inwestycyjny – celem rozwoju przedsiębiorczości,
- tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej.

Ponadto zostały wyznaczone:

- tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej i rekreacyjnej – pod funkcję mieszkaniową jedno i wielorodzinną, zabudowę zagrodową, letniskową, usługi komercyjne, nieuciążliwe rzemiosło usługowe, usługi publiczne, usługi sportu i rekreacji, zieleń urządzoną, wody powierzchniowe, lasy,
- tereny zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej - pod usługi komercyjne, zabudowę produkcyjną, przemysłową, składów, magazynów, dopuszcza się usługi publiczne,
- tereny infrastruktury technicznej,
- tereny przeznaczone w MPZP pod zabudowę mieszkaniową, zagrodową, usługową i rekreacyjną,
- tereny przeznaczone w MPZP pod zabudowę produkcyjną, magazynową, składową i usługową,
- tereny przeznaczone w MPZP pod komunikację i infrastrukturę techniczną
- tereny rekreacyjno-sportowe,
- tereny ogrodów działkowych,
- cmentarze,
- zabytkowe założenia dworsko-parkowe,
- lasy,
- tereny przeznaczone do zalesienia z dopuszczaniem zieleni urządzonej,
- wody powierzchniowe śródlądowe,
- tereny górnicze,
- tereny ładowiska nieewidencjonowanego,
- grunty rolne.

Na terenie gminy Prabuty obszary wyłączone z zabudowy to:

- tereny lasów, z wyłączeniem terenów zabudowanych Lasów Państwowych i pasów infrastruktury technicznej oraz budowy obiektów i urządzeń służących gospodarce leśnej oraz realizacji inwestycji celu publicznego;
- tereny wód powierzchniowych za wyjątkiem budowy obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej;
- tereny zieleni parkowej objętej formami ochrony na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami za wyjątkiem obiektów małej architektury;
- pasy technologiczne linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia;
- tereny nieruchomych zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków;
- tereny cmentarzy za wyjątkiem obiektów sakralnych;
- strefy kontrolowane obiektów infrastruktury technicznej wynikające z przepisów odrębnych;
- tereny złóż kopalin do czasu ich eksploatacji,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- osuwiska i tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi,
- stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków,
- tereny zlokalizowane w odległości 100 m od linii brzegów rzek, jezior, i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej – zgodnie z Uchwałą Nr 259/XXIV/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 lipca 2016 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim.

IV. OCENA ZAGROŻEŃ I STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU STUDIUM

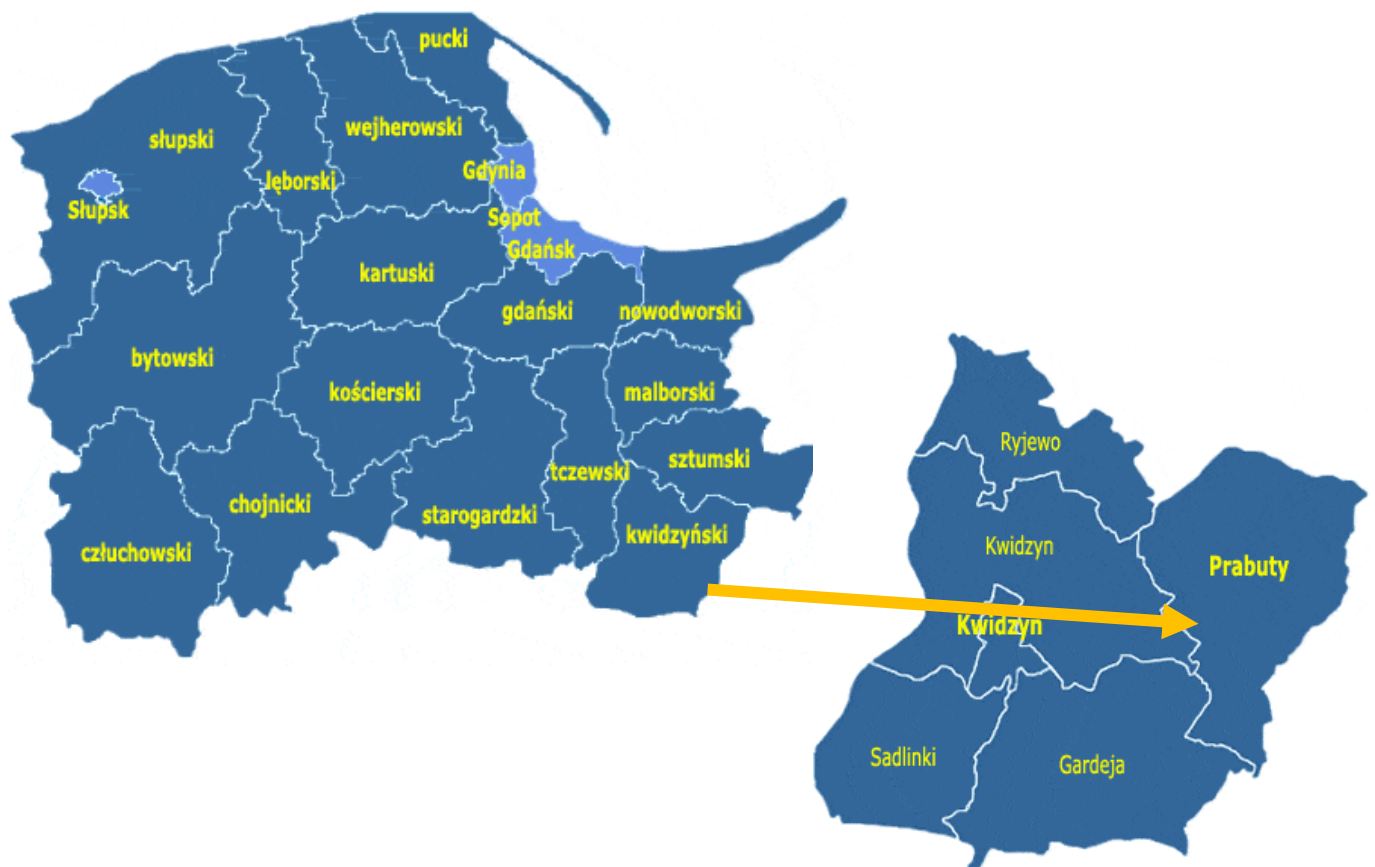
Obszar objęty projektem Studium obejmuje teren miasta i gminy Prabuty w granicach administracyjnych. Miejsko-wiejska gmina Prabuty położona jest w południowo-wschodniej części województwa pomorskiego, w powiecie kwidzyńskim (w jego północno-wschodniej części). Powierzchnia gminy wg GUS wynosi 19 713 ha, z czego miasto Prabuty zajmuje powierzchnię 728 ha (co stanowi 3,7% powierzchni gminy). Pod względem powierzchni jest drugą co do wielkości (po gminie Kwidzyn) gminą powiatu kwidzyńskiego. W strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne, które łącznie zajmują 12604 ha (63,9% powierzchni gminy). Wśród użytków rolnych przeważają grunty orne, które zajmują powierzchnię 9659 ha, sady zajmują 19 ha, łąki 850 ha, a pastwiska trwałe 1742 ha. Lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 4350 ha, co stanowi 22,1%.

Granice gminy zostały poprowadzone po granicach działek ewidencyjnych w większości o podobnym, głównie rolniczym lub leśnym sposobie użytkowania, jedynie na kilku odcinkach stanowią ją elementy naturalne – cieki, rowy, jeziora oraz elementy antropogeniczne – drogi, linie kolejowe.

Obszar gminy posiada w miarę regularny i zwarty kształt, zwężający się ku południu. Maksymalna długość obszaru na kierunku północ-południe wynosi około 23 km, maksymalna szerokość na kierunku wschód-zachód wynosi około 15 km, a minimalna około 4 km.

Gmina Prabuty sąsiaduje z gminami: od północy z gminami Mikołajki Pomorskie i Stary Dzierzgoń (powiat sztumski), od wschodu z gminą Susz (powiat iławski, województwo warmińsko-mazurskie), od południa z gminą Gardeja i Kisielice (powiat iławski, województwo warmińsko-mazurskie), a od zachodu z gminą Ryjewo i Kwidzyn (powiat kwidzyński).

Ilustruje to poniższa rycina.

Ryc. 1 Gmina Prabuty na tle województwa pomorskiego i powiatu kwidzyńskiego
 źródło: www.gminy.pl

Siedziba władz gminy znajduje się w Prabutach, które pełnią funkcję lokalnego ośrodka administracyjno-usługowego oraz stanowią obszar koncentracji terenów predysponowanych do urbanizacji. Na terenie gminy pod względem administracyjnym wydzielono 20 sołectw: Raniewo, Julianowo, Stary Kamień, Obrzynowo, Jakubowo, Stańkowo, Rodowo, Gdakowo, Antonin, Górowychy, Laskowice, Sypanica, Szramowo, Gonty, Kołodzieje, Gilwa, Pilichowo, Pólko, Trumiejki i Grodziec. Zdecydowanie największą miejscowością jest miasto Prabuty, które pełni rolę wielofunkcyjnego ośrodka o zasięgu lokalnym. Jest lokalnym ośrodkiem usługowo-administracyjnym oraz centrum aktywności społeczno-gospodarczej w gminie.

Obszar gminy Prabuty według danych GUS na koniec 2017 r. zamieszkiwało 13165 osób (dla porównania w 2016 r. 13205 osób, w 2014 r. 13235 osób, w 2012 r. 13373 osób, a w 2010 r. 13477 osób). Pod tym względem na terenie powiatu kwidzyńskiego większą liczbę ludności posiada tylko gmina miejska Kwidzyn. Przeważa liczba kobiet (6610) nad liczbą mężczyzn (6555). W ostatnich latach liczba ludności podlegała niewielkim zmianom.

Do roku 2010 ludności przybywało, natomiast od tego roku liczba ludności gminy systematycznie maleje.

Zdecydowanie największą pod względem liczby ludności miejscowością gminy jest miasto Prabuty, które zamieszkiwało na koniec 2017 r. 8710 osób (tj. ponad 65% mieszkańców gminy). Drugą pod tym względem miejscowością jest wieś Obrzynowo – ponad 650 mieszkańców. W kilku sołectwach – Raniewo, Obrzynowo, Stańkowo, Laskowice, Sypanica, Kołodzieje, Trumiejki i Grodziec liczba ludności przekracza 200 osób. Największym potencjałem demograficznym odznacza się miasto Prabuty oraz wsie Obrzynowo i Trumiejki.

Gęstość zaludnienia gminy wynosi 67 osób na km² (odpowiednio dla miasta 1195 osób na km² i dla obszaru wiejskiego 23 osób na km²) i jest niższa od średniej dla powiatu kwidzyńskiego (100 osób na km²) i dla województwa pomorskiego (127 osób na km²).

Zagospodarowanie i użytkowanie terenu miasta i gminy Prabuty jest zróżnicowane. Sieć osadnicza jest raczej rozproszona. W centralnej części gminy położone jest miasto Prabuty. Generalnie na obszarze gminy przeważają użytki rolne. Znaczną powierzchnię gminy zajmują jeziora, które znajdują się głównie w jej centralnej części. Użytki rolne w większości koncentrują się na wschód i zachód od jeziora Dzierzgoń, położonego na północ od Prabut. Na południe od Prabut licznie występują łąki i pastwiska. Na zachód od jeziora Liwieniec występują duże kompleksy leśne. Mniejsze kompleksy leśne występują również w północnej i wschodniej części gminy.

Obszar gminy odznacza się ogólnie dobrą dostępnością komunikacyjną. Na obszarze gminy krzyżują się trzy drogi wojewódzkie, których łączna długość wynosi około 42 km. Są to: droga wojewódzka nr 521 (Kwidzyn – Prabuty – Susz - Iława) przecinająca gminę z zachodu na wschód, droga wojewódzka nr 522 (Górki – Prabuty – Trumieje - Sobiewola) przecinająca gminę z północy na południe i droga wojewódzka nr 520 (Prabuty - Kamieniec). Drogi te stanowią główną oś układu drogowego gminy i tej części powiatu kwidzyńskiego. Generują one ruch zarówno tranzytowy jak i lokalny. Uzupełnienie układu drogowego stanowi jedenaście dróg powiatowych o łącznej długości 52,5 km. Łączą one większość miejscowości gminy. Do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym nie zaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom z wyłączeniem dróg wewnętrznych. Drogi gminne (116,4 km) w przeważającej części posiadają nawierzchnię gruntową (83,5 km), drogi o nawierzchni twardej mają łącznie 32,9 km.

Przez teren gminy przebiegają dwie linie kolejowe: nr 9 i 218. Linia kolejowa nr 9 (Magistrala E65) łącząca Warszawę z Gdynią (przystanek osobowy w Gdakowie oraz stacja w Prabutach), obecnie częściowo zmodernizowana. Jest to linia o bardzo dużym znaczeniu gospodarczym (główna kolejowa magistrala transportowa północ – południe). Linia kolejowa nr 218 Prabuty – Kwidzyn, na której obecnie odbywa się jedynie ruch towarowy.

Gmina Prabuty jest zwodociągowana w 95,5% (wg GUS za 2016 r.), odpowiednio na obszarze miasta 99,9% i na obszarze wiejskim 86,9%. Czynna sieć wodociągowa ma długość około 190 km (dane firmy PEWIK), a liczba przyłączy w 2017 roku była równa 2055 (dane GUS). W 2016 roku z sieci wodociągowej korzystało 12614 osób (dane GUS). Mieszkańcy gminy zaopatrywani są w wodę pitną z czterech ujęć wody, które znajdują się w Prabutach (3 studnie), Grażymowie (1 studnia), Patałykach (1 studnia) i w Sypanicy (4 studnie). Sieć wodociągowa na obszarze gminy stanowi spójną całość, największą wydajność ma ujęcie w Prabutach 133 m³/godzinę, pozostałe ujęcia mają wydajność poniżej 2 m³/godzinę.

Urządzenia całej infrastruktury wodociągowej znajdują się w dość dobrym stanie, wymagają jedynie niezbędnego utrzymania, bieżących remontów i napraw.

Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy była sukcesywnie realizowana dzięki staraniom władz gminy w tym zakresie, a możliwości ujęć wody pozwalają na zaopatrzenie w wodę praktycznie wszystkich chętnych mieszkańców gminy.

Na terenie gminy Prabuty, w ramach gospodarki wodno-ściekowej, skanalizowane zostały jedynie miasto Prabuty (jednak nie na całym obszarze) i miejscowość Grodziec.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2017 roku wyniosła około 30 km w Prabutach i około 1525 m w Grodźcu (wg danych firmy PEWIK). Z sieci kanalizacyjnej korzysta 8735 mieszkańców Prabut i 127 mieszkańców Grodźca. Poprzez kanalizację grawitacyjną i tłoczną przy wykorzystaniu przepompowni ścieki (łączna liczba tych obiektów wynosi 23) oraz za pomocą wozów asenizacyjnych dostarczane są do gminnej oczyszczalni ścieków w Prabutach i w Grodźcu. Przepustowość oczyszczalni w Prabutach określona została na poziomie 2000 m³/dobę, a w Grodźcu na 42 m³/dobę. Aktualnie obciążenie hydrauliczne oczyszczalni wynosi odpowiednio 831 m³/dobę i 17 m³/dobę. Gospodarka wodno-ściekowa w części rozproszonej zabudowy gminy rozwiązywana jest poprzez oczyszczalnie przydomowe i szamba. Łącznie na terenie gminy znajdują się 542 zbiorniki bezodpływowe, 150 oczyszczalni przydomowych i 1 stacja zlewna (wg danych GUS za 2016 rok).

Sieć gazowa na terenie gminy ma długość 36083 m i znajduje się jedynie na terenie miasta Prabuty, korzysta z niej 72,2% mieszkańców miasta, co daje 47,8% ogółu mieszkańców gminy (wg danych GUS za 2016 rok).

Według dotychczasowego Studium (z 2002 r.), na obszarze miasta Prabuty wyznaczono sześć typów stref polityki przestrzennej w obrębie pięciu jednostek strukturalnych, a na terenie wiejskim strefy ekologiczne (6) i strefy otwarte (3).

Strefy polityki przestrzennej na terenie miasta Prabuty to: strefa zabudowy, strefa planowanej zabudowy, strukturalne rezerwy terenów, strefa zieleni miejskiej, strefa planowanej zieleni oraz jednostki ekologiczne (główne kliny zieleni). Jednostki strukturalne wyznaczone w mieście to: jednostka strukturalna A (śródmieście), jednostka strukturalna B (dzielnica południowa – od ul. Jagiełły do planowanej obwodnicy), jednostka strukturalna

C (dzielnica przemysłowa), jednostka strukturalna D (rejon szpitala) i jednostka strukturalna E (rejon ul. Rypińskiej).

Na terenie wiejskim wyznaczono następujące strefy ekologiczne: strefa jeziora Orkusz, jeziora Dzierżgoń, jezioro Sowica, jeziora Burgale, jeziora Grażymowskie i doliny rzeki Liwy. Zakładają one głównie podnoszenie walorów krajobrazowych tych obszarów oraz podnoszenie zdolności retencyjnej terenu. Obszary otwarte (północny, wschodni i południowy) zakładają zachowanie dominującej funkcji rolniczej, dopuszczenie na obszarach do tego predysponowanych eksploatacji złóż kruszywa naturalnego oraz wzmocnienie struktury ekologicznej.

Ilustruje to rycina.

Warunki przyrodnicze powodują, że podstawową działalność gospodarczą na terenie wiejskiej części gminy Prabuty stanowi produkcja rolna. Na terenie gminy przeważają jednostki gospodarcze należące do sektora prywatnego, których liczba z roku na rok rośnie. Główne gałęzie produkcji to przemysł drzewny i maszynowy.

Przez niewielki fragment gminy Prabuty, pomiędzy miejscowościami Jakubowo i Pachutki (północno-wschodnia część gminy) przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV. Liniowe elementy infrastruktury technicznej ponadlokalnej powodują zajętość terenu, w części obniżając walory krajobrazowe i wywołując ograniczenia lokalizacyjne ze względu na strefy ochronne od tych urządzeń. W pasie o szerokości po 20 m po obu stronach od osi linii, obowiązuje bezwzględny zakaz lokalizacji zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi.

W świetle podziału Polski na regiony fizycznogeograficzne J. Kondrackiego, zmodyfikowanego w 2018 r. przez zespół pod kierunkiem J. Solona i J. Borzyszkowskiego obszar gminy Prabuty znajduje się w granicach dwóch mezoregionów. Część północna gminy znajduje się w mezoregionie 314.91 Równina Iławska, natomiast część południowa gminy znajduje się w mezoregionie 314.92 Pojezierze Łasińskie. Oba mezoregiony należą do makroregionu 314.9 Pojezierze Iławskie.

Ze względu na położenie wszystkich terenów w obrębie obszarów pojeziernych, rzeźba terenu wykazuje klasyczne cechy krajobrazu młodoglacjalnego.

Obszar gminy Prabuty znajduje się na falistej lub płaskiej wysoczyźnie morenowej. Zalega ona przeważnie na wysokości około 95-100 m n.p.m. Jest ona urozmaicona ciągami moren czołowych ciągnących się równoleżnikowo na linii Sypanica – Gonty – Julianowo – Obrzynowo. Kulminacje moren sięgają 117 m n.p.m. Na zachód i południowy-wschód od Prabuty znajdują się płaskie obszary akumulacji sandrowej. Teren gminy urozmaicają rynny polodowcowe. Największą z nich wypełnia jezioro Dzierżgoń. Dna mniejszych rynien wypełniają wody jezior Orkusz i Burgale. Dna rynien znajdują się około 10-15 m poniżej poziomu wysoczyzny morenowej. Poza tym na obszarze gminy znajdują się różnej wielkości zagłębienia wytopiskowe, których dna w większości są wypełnione wodą. Dna większych zagłębień wypełniają wody jezior Liwieniec i Sowica. System rynien i dolin wód roztopowych wykorzystuje w swoim biegu rzeka Liwa.

Pod względem budowy geologicznej obszar gminy Prabuty położony jest w obrębie antykliny mazursko-białoruskiej, będącej częścią synklinorium brzeżnego. Krystaliczne podłoże zbudowane z gnejsów pokrywają dwa kompleksy osadów: staropaleozoiczny oraz permo-mezozoiczny. Utwory tego ostatniego kompleksu przykryte są utworami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi, które mają decydujący wpływ na obecną rzeźbę terenu. Na powierzchni terenu odsłaniają się tylko utwory czwartorzędu, starsze znane są tylko z otworów badawczych. Wysoczyznę morenową budują trzy poziomy glin zwałowych. Osady zlodowacenia południowopolskiego występują na całej powierzchni. Wykształcone są,

jako szare gliny zwałowe o zmiennej zawartości materiału żwirowego i głazów. Zlodowacenia środkowopolskie rozpoczyna kompleks utworów zastoiskowych: iłów, mułków i piasków o niewielkiej miąższości, nieprzekraczającej zazwyczaj 10 m. Powyżej tych utworów zalega glina zwałowa. Powyżej leży seria osadów interglacjału eemskiego wykształcona w postaci iłów, mułków i piasków jeziornych zlodowaceń północnopolskich (zlodowacenie Wisły) rozpoczynają ily, mułki i piaski zastoiskowe. Występują one w dwóch poziomach - dolnym znajdującym się pod gliną zwałową i górnym występującym na powierzchni gliny. Gliny są zwarte, miejscami piaszczyste z domieszką żwirów i głazików. Miąższość ich wynosi do 45 m. Pierwszy poziom glin podścielają miejscami piaski rzeczne i wodnolodowcowe. Gliny zwałowe rozdzielone są poziomem piasków międzymorenowych. Osady trzeciorzędu reprezentowane są przez osady paleocenu, oligocenu oraz miocenu. Osady czwartorzędowe składają się z utworów zlodowaceń południowo-, środkowo- i północnopolskich, rozdzielonych przez osady interglacjałów: mazowieckiego i emskiego.

Miąższość osadów czwartorzędowych waha się od 150 do około 220 m. Do osadów czwartorzędowych zalicza się gliny zwałowe, piaski wodnolodowcowe, ily i mułki zastoiskowe. Na powierzchni omawianego obszaru występują utwory stadiału górnego zlodowaceń północnopolskich i są reprezentowane przez piaski i żwiry wodnolodowcowe, gliny zwałowe, ily i mułki zastoiskowe oraz piaski i mułki kemów. W dolinach rzek, misach jeziornych i zagłębieniach bezodpływowych występują holocénskie piaski rzeczne, torfy i namuły torfiaste.

W holocenie na dnie dolin osadziły się mułki, piaski i żwiry rzeczne tworząc tarasy zalewowe. Ich miąższość waha się od 10 do 15 m. Wokół jezior i w dnach zagłębień wytopiskowych powstały osady jeziorne i aluwialne: ily, mułki, namuły, kreda jeziorna i piaski drobnoziarniste z domieszką humusu, które często przy większym nagromadzeniu substancji organicznych tworzą torfowiska (w zagłębieniu jeziora Liwieniec). Osady organiczne lokalnie występują także w dnach zagłębień wytopiskowych. Nie są dogodne do zabudowy.

Reasumując należy stwierdzić, że obszar gminy Prabuty w przeważającej części wykazuje dobre i średnie warunki geologiczne i hipsometryczne dla lokalizacji zabudowy. Lokalizacja zabudowy powinna być jednak ograniczana na terenach wysokich i stromych skarp rynien i dolin oraz w ich dnach, a także w dnach podmokłych zagłębień wytopiskowych. Ewentualną lokalizację budownictwa należy poprzedzić tu badaniami geologicznymi podłoża. Są to przede wszystkim tereny o dużych spadkach, występowania gruntów organicznych, jak również tereny o płytkim poziomie zalegania wód podziemnych. Na obszarze gminy Prabuty występują udokumentowane złoża kopalin: Gonty i Gonty I, Kołodzieje (piaski i żwiry).

Obszar gminy Prabuty odznacza się dużym zróżnicowaniem gleb, tak pod względem typologicznym, jak i pod względem wartości użytkowej. W znacznym stopniu

o rozmieszczeniu danych typów, rodzajów i gatunków gleb decyduje występowanie form morfologicznych terenu.

Zróźnicowanie warunków przyrodniczych przyczyniło się do wytworzenia różnych typów gleb. Na omawianym terenie występują następujące typy gleb: gleby brunatne, płowe, bielcowe i gleby organiczne. Na podstawie waloryzacji wykonanej przez IUNiG w Puławach, d. Biuro Planowania Przestrzennego w Słupsku opracowało podział województwa pomorskiego na rejony rolnicze w zależności od ich przydatności do efektywnej, wysokotowarowej produkcji rolnej. Obszar gminy Prabuty został zaliczony do 3 Kwidzińsko-Suskiego regionu rolniczego. Region ten tworzą głównie gleby brunatne wylugowane oraz bielcowe wytworzone z piasków gliniastych na glinach i piasków całkowitych. Zdecydowana większość gleb obszaru gminy Prabuty wykazuje odczyn kwaśny ($<6,7$), typowy dla większości gleb warstwy powierzchniowej z obszaru Polski. Charakteryzują dużą przepuszczalnością oraz średnią i niską zasobnością składników pokarmowych. Dominują tu kompleksy gruntów ornych: 4 – żytmi bardzo dobry, 5 – żytmi dobry oraz 6 żytmi słaby. Gleby brunatne wykształcone na podłożu gliniastym zaliczane do kompleksu żytniego bardzo dobrego oraz zbożowo-pastewnego mocnego (zlokalizowane przede wszystkim we wschodniej i północnej części gminy). Gleby brunatne wylugowane i bielcowe, wykształcone na piaskach gliniastych, zaliczane do kompleksu żytniego dobrego lub żytinio-ziemniaczanego. W południowo-zachodniej występują gleby bielcowe oraz brunatne wylugowane i kwaśne, wytworzone na podłożu piaszczystym i piaszczystym słabo gliniastym, zaliczane do kompleksu żytniego słabego i bardzo. W obniżeniach terenu i w dolinach rzecznych (przede wszystkim dolina Liwy) występują gleby organiczne torfowe i murszowo-torfowe, gleby bagienne, mady oraz gleby mineralne wykształcone na piaskach. Obszary te są zajmowane przez użytki zielone.

Na obszarze gminy znaczny udział mają gleby III klasy. Występują one głównie w północnej jej części, ich zwarte powierzchnie znajdują się zwłaszcza na wschód od jeziora Dzierżoń. Największy jest udział gleb IV-VI klasy. Na terenie gminy nie występują gleby I i II klasy bonitacyjnej. Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III, z określonymi ustawowo odstępstwami, wymaga zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi.

Gleby narażone są na procesy degradacji. Zjawiska te związane są z tzw. erozją wietrzną, która polega na wywiewaniu cząstek próchnicznych głównie na odkrytych i pozbawionych roślinności obszarach. Potencjalnie zagrożone są gleby położone na stokach o nachyleniu $>10^\circ$. Tereny o takim nachyleniu zajmują niewielką powierzchnię i występują przede wszystkim w strefie krawędziowej Pojezierza Iławskiego. Procesy te nasilają się na terenach gruntów ornych, w szczególności w okresie prac polowych (orka, bronowanie). Znacznie mniejsze nasilenie mają na obszarach trwałych użytków zielonych.

Ze względu na sieć rowów melioracyjnych występujących na terenie gminy, zagrożeniem jest zjawisko murszenia (mineralizacji) gleb występujące na skutek melioracji i upraw rolniczych. Zagrożeniem dla gleb jest również monokulturowy charakter rolnictwa.

System ekologiczny gminy Prabuty jest dobrze wykształcony. Obszary chronione zajmują znaczną powierzchnię gminy.

Przez znaczną część gminy Prabuty prowadzi jedna z odnóg Północnego Korytarza Ekologicznego (KPn), p.n. Lasy Iławskie – Bory Tucholskie, jednego z korytarzy ekologicznych wyznaczonych przez ZBS PAN w Białowieży dla migracji dużych ssaków (wilka, rysia, jelenia i łośa). Korytarz ten łączy Pojezierze Iławskie z doliną Wisły i Borami Tucholskimi. Korytarze ekologiczne nie są formami ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, jednak planowane zainwestowanie uwzględnia zachowanie ich funkcjonowania.

Środowisko przyrodnicze terenu gminy Prabuty charakteryzuje się zmienną bioróżnorodnością. Świat roślin i zwierząt jest uwarunkowany różnymi typami środowisk. Jest typowy zarówno dla obszarów wysoczyzny morenowej użytkowanej rolniczo, jak i dla obszarów podmokłych, zalesionych i nieużytków. Obszar wysoczyzny morenowej jest terenem o najmniejszej bioróżnorodności. Dominują tu agrocenozy pól uprawnych.

Szatę roślinną uzupełniają tereny pełniące funkcję użytków ekologicznych (torfowiska, bagna, nieużytkowane łąki, trzcinowiska) oraz drzewa przydrożne śródpolne przydomowe, cmentarne i parkowe.

Duże znaczenie przyrodnicze i krajobrazowe posiadają zadrzewienia śródpolne i przydrożne. Są miejscem bytowania wielu gatunków zwierząt. Na wysoczyźnie oprócz drobnych ssaków licznie reprezentowana jest ornitofauna. Częstym ptakiem na terenach gminy jest bocian biały. Na polach uprawnych pospolicie występują: jaskółka, przepiórka, bażant, kuropatwa i inne. Tereny leśne i obrzeża lasów to miejsca bytowania, żerowania i rozrodu ptaków drapieżnych.

Pod względem faunistycznym obszar miasta i gminy Prabuty jest typowy dla niżu, wzbogacony o gatunki występujące na stokach dolin i wzniesień. Położony jest on w obrębie faunistycznej krainy południowo – bałtyckiej. Z ssaków najczęściej występuje dzik, łoś, sarna, lis, dzikie króliki, nietoperz, ryjówka aksamitna i nornik polny. Występuje tu również jenot, piżmak, bóbr, wydra, a sporadycznie wilk i ryś. Wśród ptaków najczęściej występują gęsi, łabędzie, nury, bociany, remizy, wróblowate i drapieżne. Zimą można spotkać rzepołucha, będącego jedynym przedstawicielem elementu tybetańskiego w awifaunie Europy. Na terenie gminy występują też licznie gady i płazy. Jezioro Liwieniec stanowi ostoję ptaków wodno – błotnych i miejsc gniazdowania łabędzia niemego oraz kolonie lęgowe mewy śmieszki.

Lasy na terenie gminy Prabuty zajmują powierzchnię 4 173,65 ha (dane GUS za 2017 r.), co stanowi 21% ogólnej powierzchni gminy. Jest to wartość nieznacznie niższa od

średniej dla powiatu kwidzyńskiego (23%) i niższa od średniej dla województwa pomorskiego (36%). W przewadze są to lasy własności państwowej (3 725,73 ha) należące do Nadleśnictw Susz i Kwidzyn. Lasy własności prywatnej zajmują 447,92 ha.

Lasy na obszarze gminy rozmieszczone są nierównomiernie. Największe ich kompleksy występują na zachód od Prabut oraz na północ od Grażymowa, wzdłuż doliny Liwy. Kompleks ten charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi. Znaczną jego część zajmują lasy ochronne. Na pozostałym obszarze gminy, zwłaszcza w okolicach Pachutek, Rodowa, Rumunek, Orkusza, Laskowic i Trumiejek, kompleksy leśne występują w formie płątów o zróżnicowanej powierzchni. Głównym gatunkiem lasotwórczym, na obszarze gminy, jest sosna tworząca około 70% lasów. Charakter lasom nadaje gromadnie występujący buk. W dolinach rzek występują siedliska niżowych łągów jesionowo-olszowych okresowo lekko zabagnionych. W otoczeniu jeziora Liwieniec występuje siedlisko olsy środkowoeuropejskiej. Na większości obszaru dominuje grąd subatlantycki. Na południu od rzeki Liwy, płatowo występuje siedlisko żyznej buczyny niżowej. Niewielkie wysepki, z siedliskiem niżowego łągowego lasu wiązowo-dębowego występują w okolicach wsi Sypanica. Na zachód od jeziora Liwieniec znajduje się siedlisko kontynentalnego boru mieszanego sosnowo-dębowego, występującego na piaskach i żwirach pochodzenia wodnolodowcowego (sandrach). Niewielki obszar położony nad jeziorem Burgale porasta siedlisko ubogiej buczyny niżowej, na wschodzie i południu od jeziora występuje siedlisko żyznej buczyny niżowej. W otoczeniu jeziora Dzierzgoń występują izolowane siedliska kserotermicznych muraw stepowych.

Na terenie miasta Prabuty zlokalizowane są dwa parki. Park miejski w Prabutach o powierzchni 2,40 ha, na terenie którego występują cenne drzewostany sosny i świerka, oraz park otaczający sanatorium, o powierzchni 6,5 ha, z cennymi drzewostanami świerku, cisu i dębu. Ponadto na terenie gminy zachowały się cztery parki podworskie w miejscowościach Stańkowo (1,5 ha), Kowale (1,8 ha), Raniewo (1,0 ha), Orkusz (0,5 ha).

Na terenie gminy znajdują się cmentarze: komunalny w Prabutach (1,5 ha), parafialny w Gdakowie (0,4 ha), parafialny w Obrzynowie (1,2 ha), parafialny w Rodowie (0,6 ha), parafialny w Trumiejkach (0,9 ha).

Bardzo duże znaczenie, głównie ekologiczne, zwłaszcza na obszarach gospodarowanych rolniczo, mają wszelkiego rodzaju zadrzewienia śródpolne i przydrożne. Zadrzewienia śródpolne są bardzo nierównomiernie rozmieszczone. Niestety ich zasoby zmniejszają się sukcesywnie ze względu na niszczenie (zaorywanie miedzi) oraz zasypywanie śródpolnych oczek wodnych. Przydrożne szpalery drzew występują wzdłuż wszystkich dróg wojewódzkich (na przeważającym ich odcinku), oraz w mniejszym stopniu wzdłuż dróg powiatowych i gminnych.

Pod względem hydrograficznym obszar gminy Prabuty w zdecydowanej większości znajduje się w zlewni Liwy, dopływu Nogatu. Południowa część obszaru gminy znajduje się

w zlewni dopływu Osy – Gardęgi. Sieć hydrograficzna gminy jest urozmaicona. Bardzo ważnym elementem sieci hydrograficznej są kanały i rowy melioracyjne. W gminie Prabuty na 1 km² przypada 1,5 km rowów melioracyjnych. Rowy i kanały służą do nawodnienia i odwodnienia terenu. Osią hydrograficzną gminy jest Liwa, która przez większość obszaru gminy płynie ze wschodu na zachód, w okolicach Prabut płynie z południa na północ, a następnie z północy na południe. Całkowita długość rzeki wynosi 118 km, a jej zlewnia ma powierzchnię 934 km². Zlewnia ta charakteryzuje się bardzo dużą jeziornością. Rzeka Liwa ma gwałtowne i nierównomierne spadki. Liwa należy do rzek drenujących, okresowo prowadzi duże ilości rumoszu skalnego.

Badania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku wskazują, że jakość wód Liwy charakteryzuje się dobrym natlenieniem, niską zawartością rozpuszczonych substancji nieorganicznych, umiarkowaną zawartością substancji organicznych, zawiesiny i związków azotu oraz dobrą jakością biologiczną. Większość spośród badanych parametrów, odpowiada dobremu stanowi czystości wody. Elementami obniżającymi klasę rzeki okazały się związki fosforu i bakterie coli typu kałowego. Na niektórych odcinkach rzeka prowadzi wody pozaklasowe, jej stan pogarsza się poniżej Prabut.

Na terenie gminy i miasta Prabuty znajduje się siedem jezior, wszystkie one mają powierzchnię powyżej 50 ha. Największe z nich to Jezioro Dzierzgoń o powierzchni 788 ha, jest ono największym zbiornikiem w dorzeczu Liwy, leży około 1 km na północny wschód od Prabut. Jest to zbiornik rynnowy, średnio głęboki (do 15,0 m głęboki), długość jeziora osiąga 7 km, szerokość przekracza 1,5 km. Jezioro to ma dobrze rozwiniętą linię brzegową z kilkoma dużymi zatokami, jego przybrzeżne partie są silnie zarośnięte szuwarami, brzegi jeziora są dość wysokie, gdzieniegdzie zadrzewione. Na jeziorze znajdują się cztery wyspy. Przez jego południowozachodnią część przepływa Liwa. Odpływ z jeziora jest regulowany jazem. Badania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku wykazały niezadowalający stan biologiczny wód tego jeziora, który wyrażał się głównie wyższym poziomem substancji biogennych, głównie fosforu całkowitego.

Kolejnym jeziorem, przez które przepływa Liwa, jest jezioro Liwieniec, potocznie nazywane Jeziorem Prabuckim lub Jeziorem Zamkowym. Położone jest na zachód od Prabut. Jest to dość płytkie (do 2,4 m) zarastający zbiornik o powierzchni 81,2 ha, długość jeziora osiąga 1,25 km, szerokość do 750 m. Jezioro ma dobrze rozwiniętą linię brzegową, brzegi są płaskie, podmokłe, od zachodu i południa zalesione, okolone szuwarami.

Jezioro Sowica (Mątne, Mętne) to płytkie (do 4,8 m) jezioro morenowe o powierzchni 77,6 ha, długość jeziora osiąga 1,5 km a szerokość do 1,0 km. Ma ono dobrze rozwiniętą linię brzegową.

Na południe od Prabut położone są jeziora Grażymowskie, połączone krótkim ciekim. Jezioro Grażymowskie Wschodnie jest morenowym jeziorem, położonym pośród lasów. Jest to jezioro płytkie (do 3,8 m) o powierzchni 65,8 ha, długość jeziora osiąga 2,2 km, szerokość

do 0,7 km. Ma ono bardzo dobrze rozwiniętą linię brzegową. Jezioro Grażymowskie Zachodnie (zwane Matecznym) również jest jeziorem morenowym, w jego otoczeniu znajdują się pola. Jest to zbiornik płytki (do 4,2 m), a jego powierzchnia wynosi 74,8 ha, długość jeziora osiąga 1,8 km, szerokość do 0,85 km. Ma ono dobrze rozwiniętą linię brzegową.

Jezioro Orkusz (Orkuskie) leży 7 km na zachód od Prabut. Jest to bezodpływowe jezioro rynnowe, średnio głębokie (do 11,8 m) o powierzchni 72,1 ha.

Na granicy z gminą Susz położone jest jezioro Burgale, nazywane też jeziorem Bronowskim. Zajmuje ono powierzchnię 79 ha. Jest to zbiornik średnio głęboki (do 7,4 m), o długości misy 2,1 km i szerokość do 0,6 km. Linia brzegowa jest średnio rozwinięta. Brzegi są wysokie, od strony wschodniej zalesione.

Pod względem podziału na jednolite części wód powierzchniowych, gmina i miasto Prabuty znajdują się w obrębie sześciu części wód rzecznych i siedmiu części wód jeziornych. Są to następujące części wód rzecznych:

- PLRW2000195229 Liwa od wypływu z jez. Liwieniec do ujścia - o złym stanie ekologicznym, zagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- PLRW200025522533 Liwa od dopływu z jez. Burgale z dopływem z jez. Burgale do wypływu z jez. Liwieniec - o złym stanie ekologicznym, zagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- PLRW200017296839 Gardęga do dopł z jez. Klasztornego, bez dopł z jez. Klasztornego - o złym stanie ekologicznym, zagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- PLRW20001752256 Dopływ z Laskowic – o dobrym stanie ekologicznym, niezagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- PLRW20002352232 Dopływ z Lubnów Małych - o złym stanie ekologicznym, zagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- PLRW20001752289 Postolińska Struga - o złym stanie ekologicznym, zagrożona osiągnięciem celów środowiskowych.

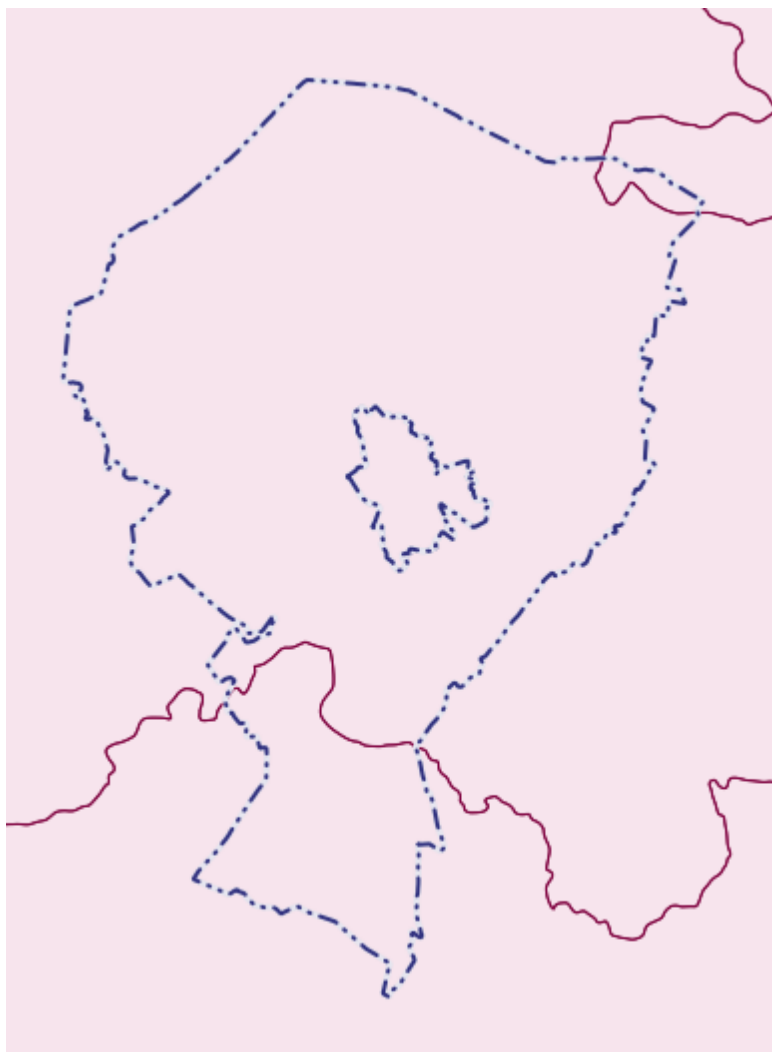
Głównym poziomem wodonośnym na terenie gminy jest poziom czwartorzędowy, w obrębie którego występują dwa poziomy wodonośne: górnoplejstoceni, międzymorenowy występujący w serii piasków wodnolodowcowych młodszych zlodowaceń północnopolskich, i dolnoplejstoceni, występujący w utworach piaszczystych starszych zlodowaceń, a głównie w osadach interglacjału eemskiego. Powszechnie użytkowaną i eksploatowaną przez większość ujęć warstwą wodonośną na omawianym obszarze jest warstwa górnoplejstoceni. Największe ujęcia z tego poziomu znajdują się w Prabutach. Górny poziom wodonośny zbudowany jest z utworów fluwioglacjalnych młodszych zlodowaceń północnopolskich. Zwierciadło wody występuje tu najczęściej pod ciśnieniem subartezyjskim. Górna warstwa wodonośna jest powszechnie użytkowana i eksploatowana. Dolny czwartorzędowy poziom wodonośny zbudowany jest z piasków interstadialnych starszych zlodowaceń północnopolskich, występujących na głębokości od 55 do 80 m.

Poziom ten także jest wykorzystywany i użytkowany. Wody tego poziomu są ujmowane na ujęciu miejskim w Prabutach.

Występowanie i głębokość wód gruntowych uzależnione jest od intensywności i wielkości źródeł zasilania, a głównie występowania opadów atmosferycznych, budowy litologicznej podłoża, warunkującej jego odpowiednią przepuszczalność oraz od ukształtowania powierzchni terenu.

Wody gruntowe występują w piaskach wodnolodowcowych z okresu zlodowacenia północnopolskiego oraz w zagłębieniach powierzchni terenu, wypełnionych holocęńskimi namułami i torfami. W dolinach Liwy i innych cieków występują w holocęńskich piaskach rzecznych, madach i torfach. Przeciętna miąższość tych utworów waha się od 5 do 10 m.

Pod względem podziału na jednolite części wód podziemnych, gmina i miasto Prabuty znajdują się w obrębie następujących części wód: JCWPd PLGW200019 – stan ogólny dobry, niezagrożony, JCWPd PLGW200030 - stan ogólny dobry, zagrożony, JCWPd PLGW200039 - stan ogólny dobry, niezagrożony.

Ryc. 3 Gmina Prabuty – jednolite części wód podziemnych
źródło: <http://prabuty.e-mapa.net/>

Obszar gminy Prabuty znajduje się w zasięgu głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) nr 210 Zbiornik Iławski. Jest to zbiornik porowy, czwartorzędowy, na większości obszaru posiadający II i III klasę jakości wody. Zbiornik ten na przeważającym obszarze jest bardzo mało podatny, lokalnie podatny, średnio i mało podatny na antropopresję. Średnia głębokość występowania wód powierzchniowych wynosi tu od 5 do 30 m.

Tereny podmokłe zajmują około 70 ha powierzchni gminy. Znaczne powierzchnie terenów gminy zajmują oczka wodne, mokradła i tereny zatorfione. Największe powierzchnie terenów podmokłych występują w okolicach jeziora Liwieniec, pomiędzy jeziorami Dzierzgoń i Liwieniec, wokół jezior Grażymowskich. Oczka wodne i tereny o płytkim występowaniu wód gruntowych występują na obszarze całej gminy. Większość z nich jest zmeliorowana, jednak nie osuszona.

Zagrożenie związane z powodzią na terenie miasta i gminy Prabuty występuje od rzeki Liwy, niemal na całej jej długości oraz w otoczeniu jezior Dzierzgoń (jego południowa część) i Liwieniec. Na załączniku graficznym do opracowania pokazano zasięg: obszarów szczególnego zagrożenia powodzią na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (woda 1%). Na tych obszarach obowiązują zakazy określone w przepisach art. 77 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne tj. gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w szczególności ich składowania, lokalizowania nowych cmentarzy. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią możliwe jest zagospodarowanie lub zabudowa pod warunkami określonymi w art. 166 ust. 9 w/w ustawy. Odmowa następuje gdy planowana zabudowa lub planowane zagospodarowanie: naruszają ustalenia planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, naruszają ustalenia planu zarządzania ryzykiem powodziowym, stanowią zagrożenie dla ochrony zdrowia ludzi, środowiska i dóbr kultury wpisanych do rejestru zabytków, naruszają funkcjonowanie infrastruktury krytycznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, utrudniają zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Należy zwrócić uwagę, że przy wprowadzaniu nowej zabudowy oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacyjnej na tereny dotychczas użytkowane rolniczo zmianie ulegają stosunki wodne. W szczególności należy zwrócić uwagę na fakt potencjalnej możliwości utraty drożności systemów melioracyjnych. Konieczne jest zapewnienie odprowadzania nadmiaru wód w szczególności wód opadowych poprzez stosowanie odpływu podziemnego, w miejsce dotychczasowego systemu rowów powierzchniowych. Wody opadowe z terenów utwardzonych powinny być ujmowane do kolektorów i podczyszczane, jeśli wymagają tego przepisy szczególne.

Klimat obszaru gminy Prabuty należy do typu przejściowego, charakterystycznego dla całego Niżu Polskiego. Gmina leży na pograniczu nadwiślańskiego i mazurskiego regionu

klimatycznego. Klimat gminy jest typowo przejściowym między klimatem morskim, a kontynentalnym, z dość dużym wpływem Bałtyku i malejącym kontynentalizmu. Znajduje to wyraz w dużej zmienności i różnorodności układów pogody.

Warunki topoklimatyczne czyli tzw. klimatu lokalnego, uzależnione są od wielu czynników, do których przede wszystkim należą: ukształtowanie terenu, ekspozycja zboczy, użytkowanie i sposób zagospodarowania terenów oraz intensywność zabudowy. Jako najbardziej korzystne dla zabudowy należy uznać tereny płaskie lub nieznacznie nachylone w kierunku południowym i zachodnim zbocza. Najmniej korzystne warunki topoklimatyczne panują na terenach podmokłych, o płytkim poziomie zalegania wód gruntowych oraz tereny o ekspozycji w kierunku północnym. Na tych terenach nie należy planować nowej zabudowy. Obszar gminy charakteryzuje się stosunkowo korzystnym topoklimatem. Przeważającą powierzchnię zajmują tereny o korzystnym topoklimacie dla budownictwa mieszkaniowego, ogrodnictwa, warzywnictwa, turystyki i rekreacji. Są to tereny płaskie, zbocza o ekspozycji dosłonecznej południowej, południowo zachodniej, południowo – wschodniej oraz wschodniej i zachodniej. Natomiast niekorzystnym topoklimatem charakteryzują się tereny podmokłe doliny Liwy oraz okolic jeziora Liwieniec i Dzierzoń.

Na terenie gminy Prabuty nie występują znacząco uciążliwe źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Najistotniejsze zanieczyszczenia to emisje energetyczne z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii oraz kotłowni zakładów przemysłowych, z dróg wojewódzkich nr 520, 521 i 522, z zakładów przemysłowych i obiektów komunalnych. Największe ilości zanieczyszczeń pochodzenia transgranicznego emituje International Paper – Kwidzyn S.A. Są to zarówno zanieczyszczenia technologiczne jak i energetyczne.

Na terenie gminy nie występuje problem nadmiernego zanieczyszczenia powietrza, bowiem według dokonanych klasyfikacji (Raport WIOŚ w Gdańsku za 2017 rok) gmina i miasto Prabuty niemal we wszystkich klasyfikacjach dokonanych dla poszczególnych zanieczyszczeń, znajduje się w najkorzystniejszej klasie A (niedotrzymane poziomy dla pyłu PM₁₀, niedotrzymane poziomy benzo(a)pirenu, niedotrzymane poziomy dla ozonu w przypadku celu długoterminowego (2020 r.).

Przekroczenia stężeń dopuszczalnych występujące na badanych obszarach wiązały się przede wszystkim z niską emisją. Przekroczenie poziomów dopuszczalnych benzo(a)pirenu i pyłu zawieszonego obserwuje się podczas spalania paliw stałych w celach grzewczych, a w szczególności w małych paleniskach indywidualnego sektora komunalno-bytowego.

Do podstawowych czynników mających wpływ na klimat akustyczny gminy zaliczyć należy komunikację drogową oraz w znacznie mniejszym stopniu hałas przemysłowy, którego uciążliwość ma charakter lokalny o stosunkowo niedużym zasięgu.

Najważniejsze podmioty gospodarcze/zakłady zlokalizowane w gminie ważne z punktu widzenia uciążliwości dla środowiska to:

- Zakład Hydrauliki Okrętowej „Hydroster” sp. z o.o.,
- Pal – Pol sp. z o. o. Producent opakowań drewnianych,
- P.P.U.H. BGW Producent palet drewnianych.

Przez obszar gminy i miasta Prabuty nie prowadzą żadne drogi krajowe. Na obszarze gminy krzyżują się trzy drogi wojewódzkie. Są to: droga wojewódzka nr 521 (Kwidzyn – Prabuty – Susz - Iława) przecinająca gminę z zachodu na wschód, droga wojewódzka nr 522 (Górki – Prabuty – Trumieje - Sobiewola) przecinająca gminę z północy na południe i droga wojewódzka nr 520 (Prabuty - Kamieniec). Drogi te stanowią główną oś układu drogowego gminy i tej części powiatu kwidzyńskiego. Generują one zarówno ruch lokalny i tranzytowy. Uzupełnieniem podstawowej sieci drogowej są drogi powiatowe (52,5 km) i gminne (116,4 km).

Największe natężenie ruchu pojazdów i największe uciążliwości akustyczne notuje się na drodze wojewódzkiej nr 521. Według pomiarów przeprowadzonych w 2010 r. na odcinku zanotowano średnie dobowe natężenie ruchu pojazdów na poziomie 3621 pojazdów, a na odcinku Prabuty (skrzyżowanie z DW 522 – granica województwa) zanotowano 2410 pojazdów. Z kolei według pomiarów przeprowadzonych w 2015 r. na tych samych odcinkach zanotowano odpowiednio średnie dobowe natężenie ruchu pojazdów na poziomie 3387 pojazdów i 2433 pojazdów. Na DW 520 i 522 średnie dobowe natężenia ruchu pojazdów, na odcinkach przebiegających przez gminę, w obu okresach pomiarowych wynosiły około 1000 pojazdów. Natężenie ruchu pojazdów utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie, jedynie na DW 521 na odcinku Licze – Prabuty (skrzyżowanie z DW 522) zanotowano wzrost o około 250 pojazdów. W latach, w których przeprowadzany był pomiar natężenia ruchu droga ta pozostawała w złym stanie technicznym. Obecnie na odcinku od Kwidzyna do Prabut trwa jej przebudowa, która ma na celu doprowadzenie drogi do parametrów klasy G, zwiększenie nośności drogi do 115 kN/oś, przebudowę skrzyżowań, budowę lub przebudowę obiektów inżynierskich, w tym przepustów i konstrukcji, mostowych, wykonanie elementów uspokojenia ruchu drogowego, przebudowę lub budowę zatok autobusowych, przebudowę lub budowę chodników i ciągów pieszo-rowerowych, przebudowę lub budowę oświetlenia drogowego, usprawnienie systemu odwodnienia nawierzchni, przebudowę kolidującej infrastruktury technicznej, wykonanie docelowego oznakowania drogi.

Prace te wpłyną niewątpliwie na poprawę bezpieczeństwa uczestników ruchu, mogą się też przyczynić do wzrostu natężenia ruchu na tej drodze.

Drogi powiatowe na terenie gminy Prabuty tworzą podstawowy układ sieci drogowej, gdyż łączą one większe miejscowości na terenie gminy z drogą wojewódzką i siedzibą gminy. Są to drogi w większości o nawierzchni bitumicznej, znaczny odsetek z nich to drogi gruntowe. Stan techniczny dróg i obiektów mostowych (mosty, przepusty) jest bardzo zróżnicowany, tj. od stanu zadowalającego do stanu złego, wymagającego wykonania robót remontowych, zabiegów konserwacyjno-remontowych i modernizacyjnych. Na żadnych

drogach powiatowych na terenie gminy nie były dotychczas prowadzone pomiary hałasu ani pomiary natężenia ruchu pojazdów.

Ruch na drogach gminnych jest niewielki. Są to przeważnie drogi o złej jakości nawierzchni. Pojazdy poruszające się z niewielką prędkością, w tym maszyny rolnicze, emitują dźwięk o znacznym natężeniu. Na drogach gminnych także nie były prowadzone badania poziomów natężenia dźwięku, jak również nie wykonywano tu pomiarów natężenia ruchu.

Uciążliwość akustyczna linii kolejowej nr 9 jest dość duża. Obecnie poruszają się nią z dużą prędkością pociągi relacji Warszawa – Gdynia.

Na obszarze gminy Prabuty znajdują się obszary objęte formami ochrony przyrody w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Na obszarze gminy znajduje się jeden rezerwat przyrody „Jezioro Liwieniec”. Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie ekosystemu jeziora eutroficznego wraz z charakterystycznymi dla niego biotopami i biocenozami w szczególności populacji i siedlisk gatunków ptaków wodno-błotnych. W skład rezerwatu wchodzi jezioro obejmujące działkę 567 obrębu Julianowo (Nr 0010), będące własnością Skarbu Państwa w zarządzie trwałym Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Powierzchnia rezerwatu wynosi 114,52 ha. Rezerwat został utworzony w 1967 r. Obecnie obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 20 kwietnia 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Jezioro Liwieniec” (Dz. Urz. Woj. Pom. poz. 1512) zmienione dnia 24 listopada 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Pom. poz. 4088). Celem ochrony rezerwatu jest ochrona środowiska wodnego i ryb w nim bytujących, a w szczególności ochrona środowiska pstrąga, łososia, troci i certy. Dla rezerwatu określono rodzaj – faunistyczny. Rezerwat posiada ważny plan ochrony przyjęty Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 17 lutego 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Jezioro Liwieniec” (Dz. Urz. Woj. Pom. poz. 1084).

Jednocześnie z mocy ustawy o ochronie przyrody na terenie rezerwatu przyrody obowiązują zakazy wymienione w art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Zakazy te nie dotyczą:

- wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

Rezerwat został udostępniony jako szlak na rzece Liwa przeznaczony do pływania sprzętem wodnym bez napędu silnikowego, bez możliwości penetracji stref brzegowych jeziora.

Reguluje to Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 3 czerwca 2015 r. w sprawie wyznaczenia szlaku „Jezioro Liwieniec”.

Na obszarze gminy Prabuty znajdują się fragmenty trzech obszarów chronionego krajobrazu.

Zachodnia i południowo-zachodnia część gminy znajduje się w granicach Morawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który jest południowym odgałęzieniem Obszaru Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy, z którym łączy się w okolicy wsi Gliwa, gm. Kwidzyn, na południe od Prabut. Jego powierzchnia wynosi 2909 ha, w tym użytki rolne - 49,4%, lasy i zakrzewienia - 37,5%, a wody powierzchniowe - 9,9%. Elementami krajobrazotwórczymi tego obszaru są: - niecki jezior Morawy, Klasztorne, Klecewskie, Kucki, Różany, Rybie; - tereny leśne leżące na północ od jeziora Klasztorne między jeziorem Klasztornym a Klecewskim; - tereny upraw rolniczych i użytków zielonych; - skupiska zabudowy osiedli wiejskich; - zadrzewienia przydrożne, tworzące sieć zieleni synantropijnej wzdłuż dróg asfaltowych i gdziekolwiek polnych. Morawski OChK posiada znakomite walory nie tylko przyrodnicze, ale również wypoczynkowe ze względu na atrakcyjną kompozycję krajobrazu leśno-jeziornego.

Wschodnia część gminy znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy, który obejmuje teren przyrzecza o powierzchni 9841 ha, w tym użytki rolne - 36%, lasy i zakrzewienia 52,6% oraz wody powierzchniowe 3,3%. Są to głównie tereny leśne o siedliskach lasu świeżego, wilgotnego, a czasem boru mieszanego. Dorzecze Liwy od źródła do wsi Kamieniec jest częścią Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego, a poniżej - rzeka wpada do Bagna Bronowskiego. W okolicy Prabut Liwa wpada do jeziora Dzierzgoń, a potem do jeziora Liwieniec - rezerwatu ornitologicznego chroniącego ostoję lęgową ptactwa wodno-błotnego. Następnie rzeka płynie przez tereny leśne w głęboko wciętej dolinie, z licznymi zakolami.

Północna część gminy znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Jeziora Dzierzgoń, który łączy się z Obszarem Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy i ma powierzchnię 5630 ha, w tym użytki rolne - 51,3%, lasy i zakrzewienia - 23,5%, a wody powierzchniowe - 18,4%. Elementami krajobrazotwórczymi tego obszaru są: - niecki jezior rynnowych Dzierzgoń i Balewskie wraz z ich okolicą; - dwa kompleksy leśne w części północnej obszaru między wsiami Krasna Łąka a Waplewo Wielkie; - tereny upraw rolniczych i użytków rolnych nad wymienionymi jeziorami. Jeziora leżą na dnie rynny polodowcowej. Niecki jezior mają strome i wysokie brzegi. W pobliżu jeziora Balewskiego znajduje się kompleks leśny. Jezioro Dzierzgoń doskonale nadaje się do uprawiania żeglarstwa. Miejscowość Waplewo posiada zabytek historyczny w postaci pałacu Sierakowskich wraz z parkiem w stylu angielskim. Cały obszar ma walory przyrodnicze, krajobrazowe, kulturowe, historyczne i osadnicze.

Obszary chronionego krajobrazu zostały utworzone w 1985 roku, a obecnie obowiązują

przepisy Uchwały Nr 259/XXIV/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 lipca 2016 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim. Uchwała ta określa działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów leśnych, działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów lądowych, działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów wodnych, jak również wprowadza katalog zakazów. Dotyczą one:

1. zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
2. realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
3. likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
4. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,
5. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
6. likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych,
7. budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne
 - z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Od powyższych zakazów możliwe są jednak określone odstępstwa z mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Zakaz, o którym mowa w pkt 2, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko

wykazała brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu obszaru chronionego krajobrazu.

Zakaz, o którym mowa w pkt 3, nie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu w obrębie zadrzewienia, należących do gatunków obcych, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 120 ust. 2f.

Wszystkie zakazy, o których mowa wyżej nie dotyczą:

1. wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa,
2. prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym,
3. realizacji inwestycji celu publicznego.

Celem ochrony pomników przyrody jest zachowanie tworów przyrody o szczególnej wartości naukowej, kulturowej i historycznej, odznaczających się indywidualnymi i niepowtarzalnymi cechami. Na terenie gminy Prabuty znajdują się 24 pomniki przyrody (świerk pospolity, buk pospolity oraz lipy drobnolistne, sosny pospolite, dęby szypułkowe, topole i wierzby). Są rozmieszczone nierównomiernie na obszarze gminy.

Na obszarze gminy Prabuty znajduje się jeden obszar Natura 2000 - Mikołajki Pomorskie PLH 220076. Obszar znajduje się w skrajnie północnej części gminy. Ma powierzchnię 132,44 ha. Ostoja obejmuje fragment falistego terenu, pokrytego w większości lasem, z szeregiem zagłębień, w których obecne są torfowiska przejściowe z wodnymi oczkami lub dawnymi wyrobiskami potorfowymi. Występuje w części z nich strzebla błotna. Otaczający las tworzą płaty: kwaśnej buczyny, kwaśnej dąbrowy i grądu subatlantyckiego, a przy torfowiskach - również boru bagiennego i brzeziny bagiennej. Znajduje się tutaj stanowisko strzebli błotnej w okolicy Mikołajek Pomorskich. Strzebla błotna (inaczej przekopowa) jest małą rybką (długości 5-10 cm, czasem osiąga długość 13,5 cm) z rodziny karpionowatych. Jest to jeden z najrzadszych i najbardziej zagrożonych gatunków ryb w naszym kraju. Ponad dwadzieścia lat temu objęta została całkowitą ochroną gatunkową, a nieco później wpisana do Czerwonej Księgi Zwierząt jako gatunek wysokiego ryzyka, silnie zagrożony. Miejscem bytowania tej ryby są małe i bardzo płytkie, zanikające zbiorniki wodne (najczęściej są to zagłębienia potorfowe i glinianki), często zarośnięte roślinnością wodną. Powierzchnia lustra wody takich zbiorników zwykle nie przekraczają 1 hektara. Woda w zbiornikach które zamieszkuje strzebla błotna jest bardzo miękka (o odczynie pH 6,0-7,1, czyli obojętnym lub lekko kwaśnym). Pożywnie dla tego gatunku ryby stanowi fitoplankton i zooplankton, bentos, roślinność wyższa oraz wpadające do wody bezkręgowce (które w wodzie normalnie nie żyją). Wstępowanie tego gatunku określa się jako wyspowe, ze względu na fakt iż ryba tworzy małe populacje (bardzo często zupełnie odizolowane od innych). Jest ona przy tym rybą prowadzącą skryty tryb życia, płochliwą i ostrożną, rzadko pojawia się na powierzchni wody, co niestety utrudnia jej obserwację. Obszar położony jest

w terenie leśnym, wskazującym na możliwość utrzymania się warunków dla dalszego bytowania tej ryby.

Lokalizację obszarów objętymi formami ochrony przyrody na terenie gminy Prabuty ilustruje poniższa mapa.

Ryc. 4 Formy ochrony przyrody na terenie gminy Prabuty źródło: geoserwis.gdos.gov.pl/mapy

Na obszarze miasta i gminy Prabuty znajdują się cenne zasoby dziedzictwa kulturowego objęte ochroną planistyczną w postaci stref ochrony konserwatorskiej A, B, E, K, W i OW. Najcenniejsze zasoby zostały objęte ochroną poprzez wpisanie do rejestru zabytków nieruchomych. Na liście wojewódzkiej ewidencji zabytków znajduje się ponad 400 obiektów z miasta i gminy Prabuty. W rejestrze zabytków województwa pomorskiego znajduje się siedemnaście obiektów, w tym aż dziesięć na terenie miasta Prabuty.

Oprócz starego miasta na szczególną uwagę zasługują fragmenty średniowiecznych przedmieść objęte ochroną konserwatorską A oraz niemal cała zabudowa historyczna w mieście objęta ochroną konserwatorską B, pozostałe fragmenty miasta objęte są ochroną krajobrazu K. Dodatkowo stare miasto objęte jest ochroną archeologiczną, a wszystkie pozostałe tereny obserwacją archeologiczną. Dla starego miasta łącznie z przedmieściami kwidzyńskim i kisielickim, wyznaczono również strefę ochrony ekspozycji.

Jedenaście wsi gminy Prabuty to wsie historyczne objęte ochroną konserwatorską B. Posiadają one zachowane w całości układy ruralistyczne, pozostałe wsie historyczne zachowały się w stanie zniekształconym bądź zdegradowanym i objęte są ochroną krajobrazu.

Na terenie gminy znajduje się ponad osiemset różnorodnych obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków (w tym ponad sto stanowiska archeologiczne). Stanowiska te, o różnej powierzchni, znajdują się nieregularnie na całym obszarze gminy. Wśród nich znajdują się dwa grodziska – w Stanikowie i Kołodziejach. Ochrona stanowisk nie posiadających ekspozycji terenowej polega na ich dostępności do celów inwestycyjnych pod warunkiem przeprowadzenia niezbędnego zakresu prac archeologicznych zapewniających odpowiednie warunki ochrony konserwatorskiej. Zakres badań archeologicznych określi Pomorski Konserwator Zabytków w zależności od charakteru planowanych inwestycji. W rejonie stanowisk archeologicznych wszelkie prace ziemne można wykonywać po uzgodnieniu i za pozwoleniem konserwatora zabytków.

Szczegółową charakterystykę stanu i funkcjonowania środowiska terenu objętego opracowaniem i jego otoczenia przedstawiono w wykonanym wyprzedzająco na potrzeby projektu Studium opracowaniu ekofizjograficznym, w którym zapisano szereg szczegółowych uwag i zaleceń do projektu dokumentu, w tym:

- Obszar opracowania odznacza się dość wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, dlatego też planowane zagospodarowanie obszaru powinno odbywać się w sposób racjonalny z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju i przestrzegania ładu przestrzennego.
- W części obszaru gminy występują reżimy ochronne (zakazy, zasady zagospodarowania) związane z położeniem w granicach obszarów form ochrony przyrody. Zagospodarowanie tej części gminy należy podporządkować wymogom ochrony przyrody i krajobrazu.

- Należy zapewnić dalsze funkcjonowanie doliny Liwy jako korytarza ekologicznego, głównie poprzez ograniczanie intensyfikacji zabudowy, częściowe zalesianie gruntów ornych na zboczach doliny, pozostawienie niezalesionych enklaw łąk, pastwisk i nieużytków w jej dnie oraz ekstensywny charakter zabudowy.
- Na przeważającym obszarze gminy w dalszym ciągu podstawową funkcją powinna pozostać gospodarka rolna. Należy maksymalnie dążyć do koncentracji zabudowy, w szczególności w mieście Prabuty i we wsiach położonych wzdłuż głównych dróg.
- Należy zachować drożność istniejących systemów melioracyjnych na terenach użytków rolnych przeznaczanych pod zabudowę.
- Niezbędna jest maksymalna ochrona istniejącej zieleni. W szczególności należy ograniczyć do minimum zmiany funkcji terenów leśnych na cele nieleśne. Należy zalesiać tereny o najniższej przydatności rolniczej.
- Na terenach nadrzecznych i nadjeziornych unikać intensywnego rolniczego użytkowania gruntów. Grunty orne należy zastępować trwałymi użytkami zielonymi lub zalesiać i zadrzewiać.
- Przy przeznaczaniu pod zabudowę terenów dotychczas nie zainwestowanych, w tym użytkowanych rolniczo, należy przewidzieć możliwie wysoki wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej.
- Wzdłuż wszystkich dróg publicznych należy uzupełniać i tworzyć szpalery zieleni o funkcji ochronnej i izolacyjnej.
- W obrębie doliny Liwy i w otoczeniu jezior należy unikać lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

V. PROBLEMY ORAZ CELE OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU STUDIUM

Obszar gminy Prabuty charakteryzuje się występowaniem dwóch odmiennych części o zróżnicowanych procesach rozwoju i zurbanizowania: części miejskiej i części wiejskiej. Natomiast pod względem położenia fizycznogeograficznego charakteryzuje się położeniem na falistej lub płaskiej wysoczyźnie morenowej. Jest ona urozmaicona ciągami moren czołowych ciągnących się równoleżnikowo na linii Sypanica – Gonty – Julianowo – Obrzynowo. Teren gminy urozmaicają rynny polodowcowe. Największą z nich wypełnia jezioro Dzierzgoń. Dna mniejszych rynien wypełniają wody jezior Orkuszy i Burgale. Dna rynien znajdują się około 10-15 m poniżej poziomu wysoczyzny morenowej. Poza tym na obszarze gminy znajdują się różnej wielkości zagłębienia wytopiskowe, których dna w większości są wypełnione wodą. Warto zaznaczyć, że przez znaczną część obszaru gminy prowadzi jedna z odnóg Północnego Korytarza Ekologicznego (KPn), p.n. Lasy Iławskie – Bory Tucholskie, jednego z korytarzy ekologicznych wyznaczonych przez ZBS PAN w Białowieży dla migracji dużych ssaków (wilka, rysia, jelenia i łosia).

Analiza uwarunkowań ekofizjograficznych, w tym ocena walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszaru gminy i miasta Prabuty wskazuje, że w najbliższym czasie nastąpi na tym obszarze zróżnicowany rozwój procesów urbanizacyjnych. Decydują o tym zarówno położenie geograficzne, uwarunkowania środowiska przyrodniczego, walory kulturowe, warunki społeczno-gospodarcze i demograficzne oraz dostępność komunikacyjna i rozwój systemów komunikacyjnych i technicznych.

Obszar gminy jest położony peryferyjnie, w znacznej odległości od dużych jednostek osadniczych. Z miast powiatowych najbliższy położony jest Kwidzyn (siedziba powiatu) – około 18 km na południowy – zachód. Nieco dalej położony jest Sztum - siedziba sąsiedniego powiatu około 20 km na północ. Istotne znaczenie ma fakt, że gmina Prabuty jest położona w znacznej odległości od głównych krajowych ciągów transportowych. Najbliższa droga krajowa (DK 55) przebiega w odległości około 16 km od miasta Prabuty, a DK 16 w odległości około 18 km. Przez teren gminy przebiega jednak linia kolejowa łącząca Warszawę z Gdańskiem i Gdynią. Na obszarze gminy krzyżują się trzy drogi wojewódzkie, które łączą miasto Prabuty z siedzibą powiatu oraz z sąsiednimi gminami i Iławą położoną w województwie warmińsko-mazurskim. Warto zauważyć, że prawie 1/3 powierzchni gminy Prabuty leży na obszarach form ochrony przyrody.

Można przewidywać, iż rozwój urbanizacji będzie przebiegać w najbardziej dynamicznym tempie w obrębie miasta Prabuty oraz na innych terenach położonych w otoczeniu dróg wojewódzkich (ze względu na dogodną dostępność transportową). Rozwój urbanizacji odbywać się będzie przede wszystkim kosztem funkcji rolniczej.

Pozostawienie obszaru gminy w dotychczasowym użytkowaniu nie prowadziłoby do nasilania procesów niekorzystnych zmian w środowisku. W dalszym ciągu podstawowa funkcja gminy jaką jest gospodarka rolna powodowałaby odprowadzanie nadmiaru biogenów do wód. Jednak mimo to, teren gminy i miasta Prabuty nie byłby uznany za obszar szczególnie narażony - wrażliwy na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych. Pozostawienie gruntów o średniej i niskiej przydatności rolniczej o glebach wykształconych na osadach piaszczystych powodowałoby nasilające się procesy erozji wietrznej objawiającej się wywiewaniem cząstek próchnicznych z gleby. Użytkowanie rolnicze terenów o znacznych spadkach wiązać się będzie z nasilaniem procesów erozji wodnej powierzchniowej i wąwozowej.

Jedynie tereny miasta Prabuty oraz wieś Grodziec w obrębie zwartej zabudowy zostały skanalizowane. Rozwiązano w ten sposób problem gospodarki ściekowej dla tego obszaru gminy. Z sieci kanalizacyjnej korzysta około 8735 mieszkańców Prabuty i 127 mieszkańców Grodzca. Gospodarka wodno-ściekowa w znacznej części gminy, zwłaszcza o rozproszonej zabudowie, w dalszym ciągu rozwiązywana będzie poprzez oczyszczalnie przydomowe. Nieuporządkowana kompleksowo gospodarka ściekowa stwarzałaby także zwiększanie zagrożenia jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez

niekontrolowane migracje zanieczyszczeń z terenów zabudowanych nie posiadających podłączenia do kanalizacji. Realizacja zabudowy rozproszonej w różnych częściach gminy powodowałaby nasilanie tych zagrożeń.

Ogólny stan techniczny większość dróg lokalnych określany jest jako zły. Drogi te w dużej części posiadają nawierzchnię gruntową, którymi dojazd jest uciążliwy głównie w okresie od jesieni do wiosny (z uwagi na zły stan nawierzchni) oraz w okresach bezopadowych (ze względu na pylenie). Zachowanie obecnego stanu prowadziłoby do nasilania uciążliwości akustycznej tych dróg.

Brak precyzyjnych ustaleń przestrzennych odnośnie sposobu zagospodarowania terenów może prowadzić do nieładu urbanistycznego. W szczególności nie jest pożądane mieszanie funkcji mieszkaniowej, komercyjnej, gospodarczej i usługowej. Nie jest pożądane także aby funkcja mieszkaniowa rozwijała się w bezpośrednim sąsiedztwie dróg wojewódzkich - zwłaszcza nr 521, obecnie przebudowywanej, z uwagi na wzrastające natężenie ruchu pojazdów, a tym samym wzrost emisji hałasu i spalin. Nie jest pożądane również aby funkcja mieszkaniowa rozwijała się w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej nr 9, głównej magistrali łączącej Warszawę z wybrzeżem.

Brak uporządkowania ładu przestrzennego na terenie gminy mógłby prowadzić do nieodwracalnych niekorzystnych zmian fizjonomii krajobrazu, w tym przede wszystkim w obrębie terenów o urozmaiconej rzeźbie terenu, w szczególności w otoczeniu miasta Prabuty.

Zmiany przeznaczenia terenów dotychczas niezabudowanych na cele zabudowy mieszkaniowej, produkcyjnej, usługowej itp. powodowałyby wzrost powierzchni terenów zurbanizowanych, w tym utwardzonych, kosztem powierzchni biologicznie czynnej.

Warto zwrócić uwagę, że niezbędne jest uporządkowanie zagospodarowania przestrzennego na terenie całej gminy. W szczególności niezbędne jest dążenie do dalszej koncentracji zabudowy, wyraźnego rozdzielenia obszarów o funkcji mieszkaniowej od komercyjnej, produkcyjnej i hodowlanej oraz kontrolowany rozwój zabudowy rekreacyjnej.

Celem ochrony środowiska w kontekście projektu Studium będzie więc zarówno niedopuszczenie do pogorszenia się stanu środowiska na terenie gminy, zapewnienie ładu przestrzennego, jak również poprawa warunków życia mieszkańców przy zachowaniu stanu środowiska.

Z uwagi na położenie części terenu gminy Prabuty w granicach obszarów form ochrony przyrody chronionych na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dokonano analizy oddziaływania na przedmioty ochrony na tych obszarach. Z uwagi na niewielki program planowanej w Studium nowej zabudowy i przestrzeganie wszystkich zakazów obowiązujących na tych obszarach, przewiduje się co najwyżej negatywne oddziaływanie w stopniu małym lub ewentualnie średnim. Z pewnością nie będzie to oddziaływanie znaczące.

Realizacja ustaleń projektu Studium nie pozostaje w sprzeczności z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotnymi z punktu widzenia projektu dokumentu, w szczególności nie wywoła zmiany wpływu na obszary Natura 2000 znajdujące się w tym rejonie, w tym jeden obszar Natura 2000 znajdujący się na obszarze gminy tj. „Mikołajki Pomorskie”. Z tego względu nie występuje potrzeba wprowadzenia monitoringu wpływu utrwalanych i wprowadzonych funkcji na przedmioty ochrony tych obszarów.

Na poziomie krajowym podstawowy dokument Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, utracił już ważność. Warto jednak zwrócić uwagę na jego główne cele ochrony środowiska: ochrona zasobów naturalnych i poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Projekt Studium jest w tym kontekście zgodny z celami ochrony środowiska i realizuje konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju, rozumianego jako taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

Cele ochrony przyrody określa ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Są to m.in.: utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony, ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach, oraz zadrzewień, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody.

Ze względu na specyfikę obszaru miejsko-wiejskiej gminy Prabuty, z jednej strony w większości użytkowanej rolniczo lecz z zasobami jezior i lasów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, w części prawnie chronionych, a z drugiej strony położonego w jej centrum miasta, cele ochrony przyrody w projekcie Studium realizowane są poprzez: ochronę gruntów rolnych, ochronę obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody, ochronę powierzchni ziemi poprzez eksploatację kopalin zgodnie z przepisami oraz właściwą rekultywację terenów poeksploatacyjnych, rozwój rolnictwa ekologicznego, systematyczne zwiększenie lesistości gminy oraz zadrzewień i zalesień śródpolnych, oddzielenie obszarów rozwoju funkcji mieszkaniowej i usługowej oraz funkcji rolniczej od funkcji produkcyjnej, wyznaczenie terenów predysponowanych do zabudowy w ramach granic jednostek o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta i potencjalnych obszarach rozwoju zabudowy, preferowanie zaopatrzenie w energię ciepłą w sposób minimalizujący emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego.

W sumie należy ocenić, że omawiany projekt Studium nie spowoduje znaczącego negatywnego zagrożenia środowiska. Wprowadzenie w projekcie dokumentu licznych ustaleń proekologicznych przyczyni się do zmniejszenia skali negatywnych oddziaływań. Dotyczy to szczególnie ustaleń w zakresie wskaźników dotyczących zagospodarowania terenów, oszczędne korzystanie z terenu oraz ograniczenie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

VI. OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOŻLIWOŚCI I SPOSOBY ICH OGRANICZANIA, ZAPOBIEGANIA LUB KOMPENSACJI ORAZ MOŻLIWE ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Zmiany funkcjonalne i przestrzenne na terenie objętym projektem Studium, które powstaną w wyniku jego realizacji nie spowodują przekształceń obecnej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Prabuty, lecz są ukierunkowaniem i utrwaleniem postępujących procesów rozwojowych. Mimo, iż przewiduje się rozwój urbanizacji głównie w strefie miejskiej „M” oraz w ograniczonym zakresie w pozostałych strefach: rekreacyjno-rolniczej „RR” i rolniczo-przyrodniczej „RP”, to w dalszym ciągu przeważająca część obszaru gminy będzie użytkowana rolniczo i zalesiona.

Podstawą określenia potencjalnych zagrożeń i konfliktów, jakie może spowodować realizacja projektu Studium, w szczególności przyjęte kierunki i wskaźniki zagospodarowania i użytkowania terenów, była wnikliwa analiza i ocena projektowanego dokumentu poparta oceną dokonaną podczas wizji terenowych oraz analiza wniosków wynikających z opracowania ekofizjograficznego wykonanego wyprzedzająco na potrzeby Studium. Ocena wykazała, że w wyniku realizacji projektu Studium nie nastąpią znaczące negatywne zmiany i przekształcenia w stosunku do stanu istniejącego

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r., poz. 2081 z późniejszymi zmianami) przedmiotem oceny były następujące elementy środowiska: różnorodność biologiczna, ludzie, zwierzęta, rośliny, woda, powietrze, powierzchnia ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

W ocenie zastosowano trzy stopnie zagrożenia, jakie mogą wyrzucić proponowane zmiany przeznaczenia terenów na poszczególne komponenty środowiska: małe (1), średnie (2) i znaczące (3). W wyniku realizacji projektu Studium może też nastąpić poprawa warunków środowiska (+) lub w wyniku braku oddziaływania warunki pozostają bez zmian (0).

Pod pojęciem zagrożenie małe rozumieć należy typowe zmiany i przekształcenia danego komponentu środowiska o niewielkich walorach, a także jakie spowoduje realizacja

ustaleń Studium w terenie już w pewnym stopniu zainwestowanym lub przewidzianym do zainwestowania w obowiązującym dokumencie.

Jako zagrożenie średnie związane jest z przekształceniem poszczególnych komponentów o średnich walorach, jakie spowoduje realizacja ustaleń Studium w terenie niezainwestowanym lub zainwestowanym w niewielkim stopniu. Zmiany te wiązać się będą z budową obiektów kubaturowych i infrastruktury, bądź z funkcjonowaniem inwestycji mogących w odczuwalny sposób negatywnie wpływać na środowisko i życie ludzi.

Zagrożenie znaczące wiązać się będzie z radykalnymi zmianami i przekształceniami poszczególnych komponentów środowiska o dużych walorach, a związanych z budową obiektów i infrastruktury, bądź z funkcjonowaniem inwestycji mogących w znaczący sposób negatywnie wpływać na środowisko.

Poprawa warunków środowiska wiązać się będzie z sytuacjami, gdzie wprowadzone ustalenia sprzyjają bądź poprawiają dotychczasowe uwarunkowania i zapewniają ochronę jego walorów.

Warunki pozostają bez zmian w sytuacjach, gdy ustalenia projektu Studium nie mają wpływu na elementy środowiska lub gdy są zgodne z dotychczasowymi zasadami i sposobami zagospodarowaniem terenu.

Ocenę wydzielonych stref przestrzennych: miejskiej „M”, rekreacyjno-rolniczej „RR” i rolniczo-przyrodniczej „RP”, w ujęciu poszczególnych komponentów środowiska z uwzględnieniem opisanych kryteriów, zawiera poniższa tabela.

Symbole stref	Elementy środowiska												
	Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
M	0	0	+	0	0	1	1	1	1	0	0	0	+
RR	0	1	+	1	1	2	2	2	1	0	1	0	+
RP	0	1	+	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0

Analizując zanotowane w tabeli wyniki przeprowadzonej oceny wpływu realizacji projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Prabuty na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego w obrębie wydzielonych stref przestrzennych, należy stwierdzić, że planowane zmiany funkcji i zagospodarowania terenu miasta i gminy spowodują w różnym stopniu ingerencję w środowisko przyrodnicze.

Z przeprowadzonej oceny wynika, że planowane zmiany będą mieć negatywny wpływ tylko na część elementów środowiska. Analiza ocen poszczególnych oddziaływań pozwala stwierdzić, że w większości będą to zmiany w stopniu małym i średnim. Przewidywane zagrożenia w stopniu średnim zidentyfikowano tylko w strefie rekreacyjno-rolniczej „RR” w

odniesieniu do wody, powietrza i powierzchni ziemi. W większości negatywne oddziaływania wystąpią w małym stopniu. We wszystkich trzech strefach odnotowane zostaną pozytywne oddziaływania na ludzi, a w strefach „M” i „RR” przewiduje się pozytywne oddziaływania na dobra materialne. We wszystkich strefach stan pozostanie bez zmian w odniesieniu do Natury 2000, klimatu i zabytków.

1. Natura 2000

Ochrona obszarów Natura 2000 wymaga aby wszelka działalność nie prowadziła do zagrożeń dla ptaków i siedlisk ich bytowania, do degradacji chronionych siedlisk przyrodniczych oraz do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt. Na terenie gminy Prabuty znajduje się jeden obszar Natura 2000 – Mikołajki Pomorskie PLH 220076. Ostoja obejmuje fragment falistego terenu, pokrytego w większości lasem, z szeregiem zagłębień, w których obecne są torfowiska przejściowe z wodnymi oczkami lub dawnymi wyrobiskami potorfowymi. W części z nich występuje strzebla błotna – jeden z najrzadszych i najbardziej zagrożonych gatunków ryb w Polsce. Z uwagi na to, iż w otoczeniu tego obszaru – na terenach wsi Rumunki i Kamienna nie przewiduje się żadnych agresywnych form zagospodarowania, realizacja ustaleń projektu Studium nie wywoła negatywnych oddziaływań na cele i przedmioty ochrony tego obszaru Natura 2000, ani nie spowoduje naruszenia integralności obszarów Natura 2000.

2. Różnorodność biologiczna

Zmiany zagospodarowania przestrzennego terenu gminy Prabuty wyrażone w projekcie Studium spowodują co najwyżej negatywne zmiany różnorodności biologicznej w stopniu małym w strefach przestrzennych: „M” i „RR”. Zmiany te będą miały charakter lokalny, będą pośrednie, skumulowane i długoterminowe. Projekt studium przewiduje umiarkowany stopień nowego zainwestowania. Tym samym nie nastąpi istotna utrata terenów o bogatej różnorodności biologicznej. Na obszarze gminy wyznaczono obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (OWZSF-P). Obszary te zostały wyznaczone w granicach jednostek osadniczych, w oparciu o istniejące tereny zwartej zabudowy, dostęp komunikacyjny oraz dostęp do infrastruktury technicznej i społecznej. Obszary zostały wyznaczone w granicach administracyjnych miasta Prabuty oraz w miejscowościach: Gdakowo, Gonty, Górowychy, Kołodzieje, Laskowice, Obrzynowo, Orkusz, Rodowo, Rodowo Małe, Sypanica, Szramowo i Trumiejki. W tych obszarach przewiduje się głównie „wypełnianie” terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Znaczna część powierzchni na tych terenach zostanie przeznaczona pod różne formy urbanizacji i przestanie pełnić funkcję aktywną przyrodniczo. W miejsce dotychczasowego użytkowania rolniczego, istniejącej roślinności i fauny powstaną tereny zabudowane oraz zostaną wprowadzone obce dla tych terenów elementy roślinności oraz pojawi się nowa fauna. Realizacja nowej zabudowy spowoduje ubytek powierzchni aktywnej przyrodniczo oraz zmianę charakteru roślinności na bardziej ubogą i pospolitą, typową dla terenów

zabudowanych.

Ustalenia projektu Studium zapewniają ochronę przed znacznym zmniejszeniem różnorodności biologicznej, głównie w strefie „RP”. Określone w projekcie dokumentu wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów nakazują zabezpieczenie powierzchni biologicznie czynnej. Wskaźniki zostały określone na poziomie 10-80% dla terenów zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej i rekreacyjnej oraz dla terenów predysponowanych do zabudowy, 5-30% dla terenów zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej, 20-80% dla terenów gruntów rolnych. Są to wskaźniki typowe dla danego rodzaju funkcji i zabezpieczają pozostawienie znacznej części terenów jako niezabudowanych oraz gwarantują udział zieleni na terenach przeznaczanych pod zabudowę. Projekt Studium określa także „tereny wyłączone spod zabudowy”. Są to głównie tereny lasów, wód powierzchniowych, tereny zieleni parkowej, pasy technologiczne linii elektroenergetycznych, tereny nieruchomych zabytków archeologicznych, tereny cmentarzy, strefy kontrolowane obiektów infrastruktury technicznej, tereny złóż kopalin do czasu ich eksploatacji, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, osuwiska i tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi, stanowiska archeologiczne. Ograniczono możliwości zabudowy gruntów rolnych. Gwarantuje to zachowanie różnorodności biologicznej co najmniej na obecnym poziomie.

3. Ludzie

Jakość życia jest najczęściej statystyczną oceną wynikającą z porównania różnorodnych parametrów dotyczących warunków życia społeczeństwa. Zależy ona od wielu czynników, wśród których do najważniejszych należą warunki zamieszkania i pracy, stan zdrowia, dostęp do usług (w tym zdrowotnych) i możliwości wypoczynku.

Projekt Studium zawiera szereg ustaleń, których realizacja w sposób bezpośredni lub pośredni i w różnorodnym czasookresie przyczyni się do poprawy zdrowia i jakości życia mieszkańców gminy.

Projekt dokumentu przewiduje rozwój sieci osadniczej, w szczególności w mieście Prabuty oraz zagęszczenie istniejącej zabudowy w obrębie wsi. Ponadto przewiduje realizację terenów zabudowy usługowej, zabudowy produkcyjnej, usług publicznych w strefie miejskiej. Na terenach wokół jeziora Dzierzgoń oraz wokół jeziora Orkusz przewiduje rozwój usług związanych z obsługą ruchu turystycznego, sportami wodnymi, turystyką pieszą i rowerową.

Zapewni to poprawę obsługi mieszkańców w zakresie podstawowych funkcji administracyjnych, usługowych i gospodarczych. Racjonalny rozwój terenów mieszkaniowych i ich wyposażenie w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej zapewnią dobre warunki zamieszkania. Zapewniono także rozwój infrastruktury społecznej w tych miejscowościach. Dla całego obszaru gminy Prabuty dokonano analizy potrzeb i możliwości rozwoju gminy, w tym bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę. Zapewniono wyposażenie terenów inwestycyjnych, głównie

mieszkaniowych, w infrastrukturę techniczną, zapewniono poprawę stanu dróg, przewidziano rozwój usług kulturalnych i opieki zdrowotnej, rozwój usług związanych z ruchem turystycznym, przewidziano uzupełnienie oraz udostępnienie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, usługową oraz rekreację.

Warto zaznaczyć, że w projekcie Studium wyznaczono strefy z ograniczeniami w zagospodarowaniu przestrzennym wokół istniejących elektrowni wiatrowych położonych w sąsiednich gminach Kisielice i Mikołajki, a także przewidziano możliwość lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100kW tylko na zasadach określonych w przepisach odrębnych (w południowej części gminy). Warto zaznaczyć, że przy lokalizacji i budowie elektrowni wiatrowych wymagane jest zachowanie odległości odpowiadającej co najmniej dziesięciokrotności wysokości elektrowni wiatrowej mierzonej od poziomu gruntu do najwyższego punktu budowli, wliczając elementy techniczne, w szczególności wirnik wraz z łopatami (całkowita wysokość elektrowni wiatrowej) od zabudowy mieszkaniowej lub o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa, a także od form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 i 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

W południowej części gminy wyznaczono obszary rozmieszczenia potencjalnych urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW, które muszą uwzględniać obowiązujące przepisy odrębne. Analiza przestrzenna wykazuje, że przy przestrzeganiu wszystkich wymienionych wyżej ograniczeń na terenie gminy Prabuty lokalizacja tego typu urządzeń przewidziana została w strefie rolniczo-przyrodniczej „RP”, pomiędzy miejscowościami Pólko, Pilichowo, Trumiejki i Grodziec. Zatem występować będzie potencjalne średnie oddziaływania na ludzi w tym zakresie w tej strefie.

4. Zwierzęta

Realizacja ustaleń projektu Studium spowoduje w stopniu co najwyżej małym negatywne oddziaływanie na zwierzęta. Wprowadzenie nowych funkcji inwestycyjnych na terenach dotychczas przeważnie użytkowanych rolniczo oraz wypełnianie zabudowy na terenie miasta Prabuty, spowoduje niewielkie utrudnienia dla bytowania gatunków fauny. Zmiany te będą miały charakter lokalny, będą negatywne, skumulowane, bezpośrednie i długoterminowe. Skala negatywnych przekształceń nie będzie znacząca.

Negatywne zmiany dotyczyć będą ograniczenia powierzchni aktywnej przyrodniczo na terenach znajdujących się w mieście, w tym na jego obrzeżach, gdzie nastąpi rozwój przestrzenny. Znaczna część powierzchni na tych terenach zostanie przeznaczona pod różne formy urbanizacji i przestanie pełnić funkcję aktywnej przyrodniczo. W miejsce dotychczasowego użytkowania rolniczego, istniejącej roślinności i fauny powstaną tereny zabudowane oraz zostaną wprowadzone obce dla tych terenów elementy roślinności oraz pojawi się nowa fauna. Podobnie warunki bytowania fauny pogorszą się terenach rozwoju

wiejskich jednostek osadniczych w strefie PR, głównie Rodowo, Rodowo Małe, Obrzynowo, Kleczewo, Kołodziejce i Trumiejki. Realizacja nowej zabudowy spowoduje ubytek powierzchni aktywnej przyrodniczo oraz konieczność migracji dotychczasowej fauny na inne tereny.

Należy zauważyć, że najcenniejsze pod względem faunistycznym obszary gminy tj. tereny jeziora Liwieniec oraz tereny leśne i korytarz migracji fauny, zostały poddane ochronie przed wprowadzaniem zainwestowania mogącego pogorszyć warunki bytowania zwierząt, w tym chronionych gatunków fauny.

Ustalenia projektu Studium zapewniają ochronę przed znacznymi zagrożeniami dla fauny. Określone w projekcie dokumentu wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów nakazują m.in. zabezpieczenie powierzchni biologicznie czynnej w zależności od rodzaju terenów na poziomie od 5% do 80%. Projekt Studium określa także „tereny wyłączone spod zabudowy”. Gwarantują one możliwość bytowania zwierząt na znacznej części obszaru gminy co najmniej na obecnym poziomie.

5. Rośliny

Negatywne oddziaływania na rośliny wynikać będą ze zmian przeznaczenia terenów rolniczych na różnego rodzaju formy zabudowy, w tym mieszkaniową, usługową, produkcyjno-usługową i rekreacyjną. Największe negatywne zmiany w tym zakresie występować będą na terenach przewidzianych do urbanizacji i do rozwoju sieci i urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, dotychczas niezabudowanych, będących aktywnymi przyrodniczo, a więc w strefach przestrzennych: „M „i „RR”. Zmiany te będą miały charakter lokalny, będą negatywne, skumulowane, bezpośrednie, długoterminowe i stałe. Będą negatywne w stopniu co najwyżej małym.

Znaczna część powierzchni w tych strefach zostanie przeznaczona pod różne formy urbanizacji i przestanie pełnić funkcję aktywnej przyrodniczo. W miejsce dotychczasowego użytkowania rolniczego powstaną tereny zabudowane oraz zostaną wprowadzone obce dla tych terenów elementy roślinności. Realizacja nowej zabudowy spowoduje ubytek powierzchni aktywnej przyrodniczo oraz zmianę charakteru roślinności na bardziej ubogą i pospolitą, typową dla terenów zabudowanych.

Ze względu na fakt, iż przeważająca część obszaru gminy Prabuty (rozległa przestrzennie strefa R) w dalszym ciągu będzie użytkowana rolniczo, zasoby flory nie ulegną istotnej degradacji. Projekt Studium zapewnia pozostawienie znacznej części gruntów jako „wyłączone spod zabudowy”. Będą to m.in. lasy, wody powierzchniowe, tereny zieleni parkowej, pasy technologiczne linii elektroenergetycznych, tereny cmentarzy, stanowisk archeologicznych, strefy kontrolowane obiektów infrastruktury technicznej.

Określone w projekcie dokumentu wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów nakazują zabezpieczenie powierzchni biologicznie czynnej. Minimalne wskaźniki zostały określone na poziomie od 5% dla terenów zabudowy produkcyjne,

magazynowej, składowej i usługowej oraz strategicznego terenu inwestycyjnego do 20% dla terenów rolnych. Są to wskaźniki które zabezpieczają pozostawienie części terenów jako niezabudowanych oraz gwarantują udział zieleni na terenach przeznaczanych pod zabudowę. Należy zwrócić uwagę, że poddano ochronie przed zmianą sposobu użytkowania tereny leśne, zaproponowano tereny do zalesienia z dopuszczeniem zieleni urządzonej, poddano ochronie założenia dworsko-parkowe i cmentarze. Tego typu ustalenia będą służyć wzbogacaniu ekosystemów rolno-wodnych i rolno-leśnych, a tym samym prowadzić będzie do poprawy stanu roślinności w tych strefach.

6. Woda

Projekt Studium przewiduje stosunkowo bogaty program inwestycyjny w strefie miejskiej „M”, dość bogaty w strefie „RR” obejmującej otoczenie jezior Dzierzgoń i Orkusz, a mało intensywny w strefie „RP”.

Realizacja nowej zabudowy o różnych funkcjach spowoduje powstanie większej niż dotychczas ilości ścieków bytowo-gospodarczych. W tym celu projekt dokumentu zakłada konieczność rozbudowy infrastruktury technicznej, przede wszystkim rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej na obszarach już zabudowanych, a dotychczas nie wyposażonych w kanalizację i na potencjalnych obszarach rozwoju zabudowy.

Gmina Prabuty nie posiada w pełni uregulowanej gospodarki ściekowej. Obecnie skanalizowany jest tylko w znacznej części teren miasta oraz miejscowości: Grodziec, Stańkowo, Raniewo i Kleczewo. Gospodarka wodno-ściekowa w pozostałych miejscowościach rozwiązywana jest poprzez oczyszczalnie przydomowe i szamba. Łącznie na terenie gminy znajdują się 542 zbiorniki bezodpływowe, 150 oczyszczalni przydomowych. W zakresie właściwej gospodarki ściekowej i ochrony wód projekt dokumentu przewiduje modernizację, budowę i rozbudowę oraz usprawnienie funkcjonowania infrastruktury kanalizacyjnej, a na terenach o rozproszonej zabudowie budowę przydomowych i przyzagrodowych oczyszczalni ścieków.

Ustalenia projektu Studium nie będą miały negatywnego wpływu na osiągnięcie celów środowiskowych w wydzielonych jednolitych częściach wód powierzchniowych, z których wszystkie pięć są zagrożone osiągnięciem tych celów środowiskowych.

Na terenach koncentracji zabudowy mieszkaniowej, usługowej, produkcyjnej, składowej i rekreacyjnej preferowana będzie budowa sieci kanalizacji sanitarnej. Jest to istotne ustalenie ograniczające do minimum zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych. Bardzo ważne jest to w kontekście rozwoju zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej i rekreacyjnej w strefie „RR”, a więc w otoczeniu jezior: Dzierzgoń i Orkusz. Istotne jest również, że na obszarach chronionego krajobrazu obowiązuje zakaz lokalizacji nowej zabudowy w odległości 100 m od linii brzegów rzek, jezior, i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej – zgodnie z Uchwałą Nr 259/XXIV/16 Sejmiku

Województwa Pomorskiego z dnia 25 lipca 2016 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim.

Ponadto projekt studium zakłada inwentaryzację, odbudowę oraz doprowadzenie do prawidłowej eksploatacji systemów melioracji, a także wdrażanie programu redukcji zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rolniczych. Sprzyjać to będzie również ochronie wód przed zanieczyszczeniami.

7. Powietrze

Na skutek wprowadzenia nowych funkcji terenów, zwłaszcza w strefie przestrzennej miejskiej „M” oraz rekreacyjno-rolniczej „RR” i rolniczo-przyrodniczej „RP” nastąpi w pewnym stopniu negatywne oddziaływanie na powietrze. Przeznaczenie pod zabudowę nowych terenów, skutkować to będzie większą niż dotychczas emisją hałasu. Projekt Studium przewiduje lokalizację nowej zabudowy w ramach głównego ośrodka gminy przy maksymalnym wykorzystaniu istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej. Zakłada on również zahamowanie procesów rozpraszania zabudowy w terenach wiejskich, rozwój miejscowości wiejskich „do wewnątrz” poprzez zagęszczenie zabudowy w ramach istniejących struktur. Oddziaływanie na powietrze będzie negatywne jednak w stopniu co najwyżej średnim dla strefy miejskiej i małym dla pozostałych dwóch stref. Projekt dokumentu zawiera ustalenia minimalizujące zagrożenia w tym zakresie. Wyraźnie bowiem wyznacza zasięg przestrzenny terenów predysponowanych do zabudowy.

Na terenie gminy Prabuty najistotniejsze zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego to emisje energetyczne z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii, z drogi wojewódzkiej, z zakładów przemysłowych i obiektów komunalnych. Uciążliwe mogą być emisje odorów z ferm zwierzęcych sąsiadujących z zabudową mieszkaniową. Projekt Studium w otwartych terenach rolnych dopuszcza rozwój wielkopowierzchniowych gospodarstw hodowlanych, przy czym zaleca znaczne rozproszenie tego typu obiektów oraz zachowanie dużych odległości (minimalnie 1,5 km) od terenów strefy miejskiej oraz strefy rekreacyjno-rolniczej i zbiorników wodnych. Projekt Studium zakłada, że rozwój ciepłownictwa powinien uwzględniać rozwój urbanistyczny gminy Prabuty jak i również wiele innych czynników takich jak: polityka ekologiczna państwa, ceny nośników energii, ochrona środowiska (w tym likwidacja kotłowni węglowych).

Projekt dokumentu zakłada możliwość lokalizacji na terenie gminy elektrowni wiatrowych i innych OZE o mocy przekraczającej 100 kW. W południowej części gminy, na obszarze strefy rolniczo-przyrodniczej „RP” wyznaczono obszary rozmieszczenia potencjalnych urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW, które muszą uwzględniać obowiązujące przepisy odrębne.

8. Powierzchnia ziemi

Planowane zmiany przeznaczenia terenów określone w projekcie Studium wywołają w pewnym zakresie przekształcenia w zakresie powierzchni ziemi. Zmiany te będą negatywne,

lokalne, bezpośrednie, skumulowane i stałe. Nastąpią one przede wszystkim w obrębie stref przestrzennych: miejskiej „M” i rekreacyjno-rolniczej „RR” oraz na terenach rozwoju procesów urbanizacyjnych w strefie rolniczo-przyrodniczej „RP”. Będą związane głównie z przeznaczaniem pod różnego rodzaju formy zabudowy terenów dotychczas niezabudowanych, stanowiących powierzchnie aktywne przyrodniczo, budową sieci i urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Warto zwrócić uwagę, że w strefie „RR” pod zabudowę zostaną przeznaczone w części grunty o urozmaiconej konfiguracji terenu, a więc podatne na procesy erozyjne.

Aby zminimalizować możliwe negatywne oddziaływania projekt dokumentu ustala wskaźniki: maksymalną powierzchnię zabudowy i minimalną powierzchnię biologicznie czynną, dla poszczególnych rodzajów terenów, które należy ocenić jako prawidłowe. Działania inwestycyjne nie spowodują przekształceń wielkoskalowych. Nie spowoduje to oddziaływań na powierzchnię ziemi negatywnych w stopniu znaczącym.

Istotną inwestycją mającą wpływ na przekształcenia powierzchni ziemi będzie planowana obwodnica Prabut. Obwodnica ta będzie częściowo prowadzić przez tereny o urozmaiconej rzeźbie. Niezbędne będą działania zabezpieczające inwestycję przez ruchami masowymi. Także „strategiczny teren inwestycyjny” obejmuje w części tereny o urozmaiconej hipsometrii. Również w jego obrębie niezbędne będą działania minimalizujące negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi.

Realizacja sieci infrastrukturalnych spowoduje liniowe zmiany i przekształcenia powierzchni ziemi. Zaleca się kompleksową realizację systemów infrastruktury i w zakresie jednego zadania należy budować elementy kilku sieci np. wodociągowej i kanalizacyjnej, elektroenergetycznej, gazowej i telekomunikacyjnej.

9. Krajobraz

Negatywne oddziaływania na krajobraz wystąpią w niewielkim stopniu w strefach przestrzennej miejskiej „M”, zaś w strefie rekreacyjno-rolniczej „RR” nie przewiduje się negatywnego oddziaływania. Negatywne oddziaływanie w strefie miejskiej związane będzie m. in. z rozwojem zespołów nowej zabudowy na terenach dotychczas niezabudowanych. Będą to zmiany negatywne, bezpośrednie, długoterminowe i stałe. Projekt Studium uwzględnia potrzeby rozwojowe gminy Prabuty określone w analizie potrzeb i możliwości rozwoju gminy, dlatego program nowej zabudowy jest dość skromny przestrzennie i funkcjonalnie. Przewiduje lokalizację nowej zabudowy w ramach głównego ośrodka gminy przy maksymalnym wykorzystaniu istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej, z kolei na obszarach wiejskich zakłada on zahamowanie procesów rozpraszania zabudowy, rozwój miejscowości wiejskich „do wewnątrz” poprzez zagęszczenie zabudowy w ramach istniejących struktur. Na obszarach rolniczych przewiduje wyłączenie terenów rolnych z możliwości zabudowy celem ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej i zapobieganiu przekształceń krajobrazu. Wpłynie to korzystanie na walory krajobrazowe gminy, gdyż dalsze

rozpraszanie zabudowy prowadziłyby do degradacji ładu przestrzennego.

Elementem dysharmonijnym w krajobrazie gminy pozostaną nadal napowietrzne linie elektroenergetyczne, a także dopuszczone do lokalizacji w strefie rolniczo-przyrodniczej odnawialne źródła energii (OZE), w tym turbiny wiatrowe o mocy przekraczającej 100kW, zgodnie z wyznaczonymi obszarami.

Rozmieszczenie potencjalnych elektrowni wiatrowych, a także orientacyjne granice obszarów z ograniczeniami w zabudowie, wynikającymi z ich występowania, określonymi w ustawie o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 961) przedstawiono na rysunku studium. Warunki i tryb lokalizacji i budowy elektrowni wiatrowych oraz warunki lokalizacji elektrowni wiatrowych w sąsiedztwie istniejącej albo planowanej zabudowy mieszkaniowej również określa ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych.

Projekt Studium w otwartych terenach rolnych (strefa rolniczo-przyrodnicza) dopuszcza rozwój wielkopowierzchniowych gospodarstw hodowlanych, przy czym zaleca znaczne rozproszenie tego typu obiektów oraz zachowanie dużych odległości (minimalnie 1,5 km) od terenów strefy miejskiej oraz strefy rekreacyjno-rolniczej i zbiorników wodnych. Inwestycje te, jak również lokalizacja inwestycji związanych z odnawialnymi źródłami energii może w stopniu średnim negatywnie oddziaływać na walory krajobrazowe tej strefy.

Szczegółnej ochronie, w tym pod kątem walorów krajobrazowych, poddano „tereny wyłączone spod zabudowy”. Ograniczono także możliwości zabudowy gruntów rolnych. Gwarantują one zachowanie walorów krajobrazowych co najmniej na obecnym poziomie. Projekt Studium zawiera szereg ustaleń mających na celu ochronę krajobrazu kulturowego gminy (zarówno obszaru miasta jak i obszaru wiejskiego), w tym stosowanie historycznej kolorystyki dachów i elewacji; wykorzystywanie elementów budownictwa regionalnego w budownictwie współczesnym, sytuowanie i komponowanie bryły zgodnie z ukształtowaniem terenu, ograniczenie gabarytów budynków oraz użycie lokalnych materiałów budowlanych (drewno, miejscowy kamień, ceramika).

Szczegółnej ochronie, w tym pod kątem walorów krajobrazowych, poddano „tereny wyłączone spod zabudowy”. Ograniczono także możliwości zabudowy gruntów rolnych. Gwarantują one zachowanie walorów krajobrazowych co najmniej na obecnym poziomie.

10. Klimat

Skala nowych funkcji i wielkość obszarów rozwojowych pozwalają stwierdzić, że realizacja ustaleń projektu Studium na terenie gminy Prabuty nie wprowadzi negatywnego oddziaływania na klimat. Program realizacji nowej zabudowy i budowy nowych ciągów infrastrukturalnych i drogowych spowoduje emisję do atmosfery pewnych ilości zanieczyszczeń energetycznych i komunikacyjnych. Zmiany te nie będą jednak odczuwalne w kontekście stosunków klimatycznych zarówno w skali gminy jak i w sposób bezpośredni i trwały.

Przyjęte sposoby zaopatrzenia w ciepło minimalizują negatywne oddziaływania na klimat. Realizacja nowej zabudowy i uzupełnianie zabudowy na terenach już częściowo zabudowanych, nie będzie miało wpływu na efekt cieplarniany. Teren miasta Prabuty nie stanie się „wyspą ciepła”. Przyjęte rozwiązania urbanistyczne pozytywnie adaptują obszar gminy do postępujących zmian klimatycznych. Zmiany te, polegające na dużej zmienności zjawisk pogodowych i wzroście średniej temperatury powietrza, częstszym występowaniu zjawisk typu: trąby powietrzne, silne ulewy, gradobicia, ale i również długie okresy bezopadowe, nie mają wprost istotnego związku z planowanym rozwojem zabudowy i zainwestowania. Przyjęte rozwiązania urbanistyczne pozytywnie adaptują obszar gminy do postępujących zmian klimatycznych, w szczególności uwzględniają możliwe gwałtowne opady deszczu, lokalne podtopienia, ekstremalne upały i wichury, opracowania systemów odprowadzania deszczówki czy możliwości wchłaniania wód opadowych i roztopowych przez glebę. Przyjęte w projekcie Studium proporcje pomiędzy terenami zabudowanymi i utwardzonymi a terenami stanowiącymi powierzchnię biologicznie czynną, nie będą nasilać niekorzystnych skutków ekstremalnych zjawisk pogodowych. W szczególności należy zauważyć, że do zaplanowano umiarkowany przestrzennie rozwój miasta Prabuty, rozwój zabudowy nad brzegami jezior: Dzierzgoń i Orkusz oraz ograniczono możliwość lokalizacji zabudowy na terenie strefy „RP” głównie do rozwoju wiejskich jednostek osadniczych w strefie PR, głównie Rodowo, Rodowo Małe, Obrzynowo, Kleczewo, Kołodzieje i Trumiejki. Obecny stan prawny nie pozwala na budowę elektrowni wiatrowych w południowej części gminy. Nie planuje się żadnej zabudowy na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.

11. Zasoby naturalne

Realizacja projektu Studium nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na zasoby naturalne. Do zasobów tych na terenie gminy Prabuty zaliczyć przede wszystkim: gleby o wysokiej przydatności rolniczej, tereny lasów, wód powierzchniowych, tereny podmokłe w dnach dolin i rynien, w tym w dolinie rzeki i Liwy i w obniżeniu jeziora Liwieniec, kopaliny, użytki zielone, zadrzewienia, parki podworskie. Realizacja ustaleń projektu Studium w małym stopniu spowoduje trwałe ubytki zasobów naturalnych. Stosunkowo skromny program realizacji nowej zabudowy na terenie gminy miejsko-wiejskiej, ograniczający się głównie do rozwoju przestrzennego terenów w granicach i otoczeniu miasta, w rejonie jezior: Dzierzgoń i Orkusz oraz kilku miejscowości w części wiejskiej gminy, pozwala na ocenę, że negatywny wpływ na zasoby naturalne może nastąpić na terenie wszystkich trzech stref przestrzennych, lecz jedynie w stopniu co najwyżej małym. Można sądzić, że na przestrzeni kilkunastu lat z użytkowania rolniczego zostanie wyłączonych nie więcej niż kilkadziesiąt hektarów urodzajnych gleb. Biorąc pod uwagę duże areale gleb o wysokiej jakości rolniczej w obrębie Równiny Iławskiej i Pojezierza Łasińskiego, takiego ubytku nie można uznać jako znaczącego. Nie nastąpi ubytek terenów

leśnych. Przeznaczenie terenów leśnych na cele nieleśne może dotyczyć najwyżej wyjątkowych sytuacji.

Wyznaczono obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin, jednocześnie je chroniąc przed lokalizacją zabudowy i infrastruktury, które mogłyby utrudnić ich eksploatację w przyszłości.

Inne wymienione zasoby naturalne, z uwagi na rygorystyczne ochronne ustalenia projektu Studium, nie będą podlegać negatywnym oddziaływaniom.

12. Zabytki

Na obszarze miasta i gminy Prabuty znajdują się obiekty zabytkowe ujęte w rejestrze i ewidencji zabytków. W stosunku do obiektów wpisanych do rejestru zabytków w projekcie Studium ustalono, iż wszelkie działania przy tychże obiektach i na terenach zabytkowych wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a prace przy nich mogą się odbyć po uzyskaniu pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Dla wszystkich obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczynienie kompozycji założeń, w tym poprzez ochronę i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie lub renowację cennych historycznie obiektów.

Obowiązuje ochrona historycznego krajobrazu kulturowego z widokami na historyczne ośrodki wiejskie, z dominantami w postaci kościołów oraz historyczną zielenią zagospodarowaną w postaci parku dworskiego, cmentarzy i alei przydrożnych. Obowiązuje ochrona zachowanej zabytkowej struktury architektonicznej w postaci zabytków architektury, zabytkowego parku i cmentarzy. Obowiązuje ochrona dróg i placów, sposobu zabudowy wsi i zależności przestrzennych, występujących poszczególnymi częściami składowymi wsi. Obowiązuje pełna ochrona obiektów historycznych. Ochronie podlega kształt i rodzaj pokrycia dachów, artykulacja i sposób opracowania elewacji (w tym rodzaj i forma stolarki otworowej jako jednego z elementów wystroju elewacji). Istnieje zakaz dokonywania zmian w budynkach historycznych, mogących doprowadzić do utraty wartości zabytkowej. Remonty budynków historycznych należy prowadzić na zasadach pozwalających zachować jako eksponowane walory zabytkowe elewacji tj. kompozycję elewacji, detal architektoniczny, rodzaj wykończenia elewacji, historyczny rodzaj materiałów budowlanych.

Tereny zajmowane przez nieruchome zabytki archeologiczne podlegają ochronie archeologicznej. Na terenie gminy Prabuty występują stanowiska archeologiczne, w tym jedno wpisane do rejestru zabytków: grodzisko wyżynne wczesnośredniowieczne położone na półwyspie jeziora Grażymowskiego w okolicach wsi Kołodzieje. Obowiązuje zakaz ingerencji w substancję grodzisk. Obowiązuje zakaz jakichkolwiek prac budowlanych w tych terenach. Na stanowiskach archeologicznych o własnej formie terenowej i wpisanych do rejestru zabytków zakazuje się inwestycji budowlanych i działalności rolniczej, winny one

pozostać nieużytkami. Inwestycje „liniowe” (np. gaz, prąd, kanalizacja, telekomunikacja) winny być prowadzone pod stałym nadzorem archeologicznym. Wszelka działalność inwestycyjna na obszarach wchodzących w kolizję z nieruchomym zabytkiem archeologicznym musi być poprzedzona wydaniem przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzji w zakresie i rodzaju niezbędnych prac archeologicznych, wydanej na wniosek osoby lub jednostki organizacyjnej zamierzającej realizować roboty budowlane.

Objęto ochroną teren parku miejskiego w Prabutach oraz parki podworskie (wpisane do gminnej ewidencji zabytków) zarówno w zakresie ich walorów historyczno-kulturowych, jak i zasobów zieleni. Wprowadzono m.in. zakaz zmniejszania powierzchni parku zabytkowego, zachowanie podziałów geodezyjnych zgodnych z historyczną parcelacją gruntów, zakaz lokalizacji na terenie parku i w jego sąsiedztwie inwestycji uciążliwych i mogących potencjalnie wpływać na środowisko przyrodnicze, zakaz znaczących ingerencji w rzeźbę terenu.

13. Dobra materialne

Analiza oddziaływania na dobra materialne pozwala na stwierdzenie, że przeznaczenie pod różnorodne formy zabudowy terenów dotychczas użytkowanych rolniczo spowoduje wzrost ich wartości. Zasadniczo projekt Studium nie przewiduje przeznaczenie większej ilości terenów użytkowanych rolniczo na inne cele. W związku z tym można przewidywać, że największy wzrost wartości nieruchomości nastąpi jedynie w obrębie strefy przestrzennej miejskiej „M”, gdzie przewidziany jest rozwój zabudowy na terenach do tej pory niezagospodarowanych, w pozostałych terenach rozwój zabudowy ma następować poprzez jej zagęszczenie.

Przeprowadzona analiza możliwych rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań przedstawionych w projekcie Studium pozwala na stwierdzenie, że planowana skala nowego zainwestowania na obszarze miasta Prabuty oraz na rozległym przestrzennie wiejskim terenie gminy w większości użytkowanym rolniczo, jest racjonalna i akceptowalna z punktu widzenia ochrony środowiska. Projekt Studium wyraźnie przestrzennie określa strefę koncentracji zabudowy głównie w obrębie miasta Prabuty (w jego granicach administracyjnych i bezpośrednim jego sąsiedztwie), w otoczeniu jezior: Dzierżoń i Orkusz oraz w miejscowościach predysponowanych do rozwoju: Rodowo, Rodowo Małe, Obrzynowo, Kleczewo, Kołodziejewo i Trumiejki. Przyjęte rozwiązania nawiązują do stanu istniejącego i kształtujących się tendencji rozwojowych. Projekt Studium utrzymuje przeważającą część gminy jako tereny o funkcji rolniczej, z preferowaniem łączenia tej funkcji z osadnictwem i z działaniami proekologicznymi (strefa rolniczo-przyrodnicza „RP”). Takie przestrzenne zróżnicowanie stref jest odzwierciedleniem uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, potrzeb rozwojowych gminy miejsko-wiejskiej i jest

właściwe dla typowej gminy miejsko-wiejskiej, jaką są Prabuty, z dominującym zdecydowanie w sieci osadniczej ośrodkiem (miasto Prabuty).

Projekt Studium zawiera liczne, scharakteryzowane wcześniej ustalenia służące poprawie stanu środowiska i przeciwdziałające zagrożeniom, z których należy wymienić: zapewnienie wskaźników powierzchni biologicznie czynnej, zapewnienie racjonalnych wskaźników maksymalnej powierzchni zabudowy, zapewnienie terenów zieleni urządzonej, ochronę przez degradacją śródpolnych, mokradeł i podmokłości, dążenie do co najmniej zachowania powierzchni leśnej, rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na potencjalnych obszarach rozwoju zabudowy, gazyfikację miasta, preferowanie zaopatrzenie w energię ciepłą w sposób minimalizujący emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego.

Znacznie większy negatywny wpływ na środowisko miałyby miejsce w przypadku przeznaczenia pod funkcje inwestycyjne (mieszkaniowe, usługowe, produkcyjne, magazynowo-składowe, komercyjne) większych przestrzennie terenów w otoczeniu Prabut, wzdłuż głównych dróg gminy – dróg wojewódzkich nr 520, 521 i 522, oraz w otoczeniu jezior: Sowica (na większą skalę) i Jezior Grażymowskich, co spowodowałyby większy ubytek użytków rolnych o wysokiej przydatności rolniczej i przekształcenia rzeźby terenu. Większe niekorzystne oddziaływania w zakresie krajobrazu, wód i powierzchni ziemi zaistniałoby gdyby odstąpiono od koncentracji zabudowy (mieszkaniowej, usługowej, rekreacyjnej itp.) z dopuszczeniem jej rozpraszania.

Korzystnym ustaleniem jest stopniowe eliminowanie tradycyjnych systemów ogrzewania i zastępowanie ich paliwami niskoemisyjnymi lub bezemisyjnymi, ze zwiększaniem udziału odnawialnych źródeł energii. Modernizacje te powinny w pierwszej kolejności objąć obiekty użyteczności publicznej np. urzędy, szkoły, ośrodek zdrowia, jak również osiedla mieszkaniowe i zakłady produkcyjno-rzemieślnicze.

Warto zauważyć, że potencjalnie możliwe było zaplanowanie co najmniej kilku strategicznych terenów inwestycyjnych.

Należy zaznaczyć, że najlepszym z punktu widzenia ochrony środowiska rozwiązaniem byłoby ograniczenie przestrzenne terenów koncentracji zabudowy i nowych inwestycji do terenu miasta Prabuty i tylko wybranych terenów na obszarze jednostek osadniczych położonych przy drogach wojewódzkich np. Trumiejki, Kołodzieje i Obrzynowo, ograniczenie nowego zainwestowania w otoczeniu jezior, a przeznaczenie zdecydowanej większości terenów użytkowanych rolniczo wyłącznie pod dalsze użytkowanie rolnicze tj. jako powierzchnię biologicznie czynną. Biorąc jednak pod uwagę potrzeby społeczne oraz korzyści finansowe dla właścicieli gruntów i budżetu gminy, takie rozwiązanie jest nieuzasadnione społecznie i ekonomicznie.

Z uwagi na położenie obszaru gminy Prabuty w części (około 1/3 powierzchni) na obszarach form ochrony przyrody, ustalenia projektu dokumentu nie spowodują negatywnych znaczących oddziaływań na obszary chronione.

VII. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU STUDIUM

Projekt Studium nie przewiduje specjalnego systemu monitorowania przestrzeni obszaru gminy i jej otoczenia. Ze względu na planowane przeznaczenia terenów i rodzaje planowanych inwestycji można stwierdzić, że nie ma potrzeby monitorowania instytucjonalnie i w szerokim zakresie skutków realizacji ustaleń projektu dokumentu. Z dużym prawdopodobieństwem należy przypuszczać, że ewentualne uciążliwości ograniczą się do terenów określonych stref przestrzennych: miejskiej „M”, rekreacyjno-rolniczej „RR” (obu obszarów) oraz kilku jednostek osadniczych położonych w strefie rolniczo-przyrodniczej „RP” oraz w południowej jej części w przypadku realizacji inwestycji OZE.

Jedynie zasadne jest okresowe monitorowanie (np. co 4 lata adekwatnie do wymogów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), czy negatywne oddziaływanie zabudowy, głównie usługowej, produkcyjnej, komercyjnej, nie wykracza poza granice działek, tj. czy nie notuje się tam przekroczeń wskaźników np. emisji hałasu, poziomów zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego czy ewentualnie zanieczyszczenia wód. Istotne jest także monitorowanie czy przestrzegane są ustalenie dotyczące terenów wyłączonych z zabudowy i terenów o ograniczonych możliwościach zabudowy.

Wydaje się także uzasadnione prowadzenie pomiarów natężenia poziomów dźwięków emitowanych z terenów usługowych, produkcyjnych i komercyjnych z analizą wpływu na sąsiednie tereny o funkcji mieszkaniowej, usług oświaty, usług kultury, itp.

VIII. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU PROJEKTU STUDIUM NA ŚRODOWISKO

Pod pojęciem „transgraniczne oddziaływanie na środowisko” należy rozumieć, zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko: stwierdzenie możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko w wyniku realizacji projektu planu, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na teren innego państwa.

Z uwagi na geograficzne położenie obszaru gminy Prabuty (w południowo-wschodniej części województwa pomorskiego, w powiecie kwidzyńskim – nie ma charakteru przygranicznego) nie występuje konieczność przeprowadzenia postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

IX. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Celem opracowania prognozy oddziaływania na środowisko jest określenie i ocena przewidywanych skutków wpływu na środowisko, które mogą wynikać z wprowadzenia

zmian funkcji oraz nowych ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Prabuty.

Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest nowym dokumentem, mającym zastąpić dotychczas obowiązujące studium uchwalone w 2002 r. i od tego czasu nie zmieniane. Projekt dokumentu składa się z dwóch zasadniczych części: „część I – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” i „część II – Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

Na podstawie analizy uwarunkowań i założonych kierunków zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Prabuty wyznaczono następujące strefy przestrzenne:

1. Strefę miejską – „M”;
2. Strefę rekreacyjno-rolniczą - „RR”;
3. Strefę rolniczo-przyrodniczą - „RP”.

Strefa miejska – oznaczona symbolem „M”. Do strefy zaliczono obszar obejmujący miasto Prabuty oraz częściowo tereny podmiejskie zgodnie z modelem krawędziowym. W obrębie miasta rozwój urbanizacji przebiega w najbardziej dynamicznym tempie. Wzmocnienie potencjału miasta winien opierać się o rozwój zabudowy zgodnie z wyznaczonym sposobem zagospodarowania i użytkowania terenów. W ramach strefy winny rozwijać się tereny zabudowy mieszkaniowej, usługowej, zabudowy produkcyjnej, usługi publiczne. Należy dążyć do zagęszczenia zabudowy przy maksymalnym wykorzystaniu potencjału infrastruktury technicznej z poszanowaniem dla terenów zieleni i otwartych terenów przestrzeni miejskiej.

Strefa rekreacyjno-rolnicza – oznaczona symbolem „RR”. Do strefy zaliczono obszary obejmujące: tereny wokół jeziora Dzierżgoń w miejscowościach Rodowo, Rodowo Małe, Jakubowo, Górowychy, Górowychy Małe, Julianowo i Gonty, tereny wokół jeziora Orkusz w miejscowości Orkusz i Sypanica. Rozwój strefy winien opierać się o wykorzystanie potencjału przyrodniczego. Nadrzędnym celem jest dążenie do rozwoju zabudowy w oparciu o istniejącą infrastrukturę techniczną, społeczną i turystyczną w ramach istniejących struktur. Należy dążyć do ograniczenia nadmiernego rozproszenia zabudowy w obrębie strefy. Rozwój zabudowy winien w pierwszej kolejności odbywać się w ramach istniejącego zagospodarowania przy koncentracji i rozwoju usług związanych z ruchem turystycznym. W rozwoju strefy należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z form ochrony przyrody, niewskazana jest lokalizacja usług uciążliwych. Na terenach rolniczych należy wprowadzić zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz ferm hodowlanych.

Strefa rolniczo-przyrodnicza – oznaczona symbolem „RP”. Strefa obejmująca głównie tereny rolnicze i leśne. Strefa obejmująca tereny rolnicze i leśne, tereny zwartej zabudowy miejscowości wiejskich gminy, a także rozproszoną zabudowę zagrodową. Charakteryzuje się dużymi arealami jednolitych gruntów ornych z przeważającymi niskimi klasami

bonitacyjnymi, z rozproszoną zabudową zagrodową, wyposażoną w podstawowe media jak wodociągi, elektroenergetyka oraz częściowo kanalizacja sanitarna. W strefie możliwy jest rozwój i utrzymanie istniejącego sposobu zagospodarowania terenów, rozwój lokalnych usług służących zaspokojeniu podstawowych potrzeb mieszkańców, rozwój terenów związanych z obsługą ruchu turystycznego w sąsiedztwie jezior oraz rozwój agroturystyki. Należy dążyć do zagęszczenia zabudowy w obrębie wsi i unikania pasmowego rozwoju zabudowy wzdłuż głównych, tranzytowych ciągów komunikacyjnych. W otwartych terenach rolnych dopuszcza się rozwój wielkopowierzchniowych gospodarstw hodowlanych, przy czym zaleca się znaczne rozproszenie tego typu obiektów oraz zachowanie dużych odległości (minimalnie 1,5 km) od terenów strefy miejskiej oraz strefy rekreacyjno-rolniczej i zbiorników wodnych, ponadto zleca się lokalizację przedmiotowych inwestycji w oddaleniu od zabudowy mieszkaniowej w odległości odzwierciedlającej ilość DJP (1DJP = 1 metr odległości) lecz nie mniej niż 500 m. W strefie dopuszcza się lokalizacje odnawialnych źródeł energii (OZE) zgodnie z wyznaczonymi obszarami. Przy lokalizacji odnawialnych źródeł energii należy uwzględnić przepisy odrębne. W obrębie strefy wskazany jest również rozwój działalności związanej z obsługą gospodarki leśnej i przetwórstwa leśnego.

Dla każdej ze stref ustalono odrębne kierunki zagospodarowania.

Obszar gminy Prabuty charakteryzuje się występowaniem dwóch odmiennych części o zróżnicowanych procesach rozwoju i zurbanizowania: części miejskiej i części wiejskiej. Natomiast pod względem położenia fizycznogeograficznego charakteryzuje się położeniem na falistej lub płaskiej wysoczyźnie morenowej.

Analiza uwarunkowań ekofizjograficznych, w tym ocena walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszaru gminy i miasta Prabuty wskazuje, że w najbliższym czasie nastąpi na tym obszarze zróżnicowany rozwój procesów urbanizacyjnych. Decydują o tym zarówno położenie geograficzne, uwarunkowania środowiska przyrodniczego, walory kulturowe, warunki społeczno-gospodarcze i demograficzne oraz dostępność komunikacyjna i rozwój systemów komunikacyjnych i technicznych.

Z uwagi na położenie części terenu gminy Prabuty w granicach obszarów form ochrony przyrody chronionych na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dokonano analizy oddziaływania na przedmioty ochrony na tych obszarach. Z uwagi na niewielki program planowanej w Studium nowej zabudowy i przestrzeganie wszystkich zakazów obowiązujących na tych obszarach, przewiduje się co najwyżej negatywne oddziaływanie w stopniu małym lub ewentualnie średnim. Z pewnością nie będzie to oddziaływanie znaczące.

Ze względu na specyfikę obszaru miejsko-wiejskiej gminy Prabuty, z jednej strony w większości użytkowanej rolniczo lecz z zasobami jezior i lasów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, w części prawnie chronionych, a z drugiej strony położonego w jej centrum miasta, cele ochrony przyrody w projekcie Studium realizowane są

poprzez: ochronę gruntów rolnych, ochronę obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody, ochronę powierzchni ziemi poprzez eksploatację kopalin zgodnie z przepisami oraz właściwą rekultywację terenów poeksploatacyjnych, rozwój rolnictwa ekologicznego, systematyczne zwiększenie lesistości gminy oraz zadrzewień i zalesień śródpolnych, oddzielenie obszarów rozwoju funkcji mieszkaniowej i usługowej oraz funkcji rolniczej od funkcji produkcyjnej, wyznaczenie terenów predysponowanych do zabudowy w ramach granic jednostek o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta i potencjalnych obszarach rozwoju zabudowy, preferowanie zaopatrzenie w energię ciepłą w sposób minimalizujący emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego.

W sumie należy ocenić, że omawiany projekt Studium nie spowoduje znaczącego negatywnego zagrożenia środowiska. Wprowadzenie w projekcie dokumentu licznych ustaleń proekologicznych przyczyni się do zmniejszenia skali negatywnych oddziaływań. Dotyczy to szczególnie ustaleń w zakresie wskaźników dotyczących zagospodarowania terenów, oszczędne korzystanie z terenu oraz ograniczenie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Podstawowym problemem ochrony środowiska istotnym z punktu widzenia realizacji projektu Studium jest zapewnienie jak najmniejszego negatywnego oddziaływania na środowisko istniejących terenów zurbanizowanych i planowanych do urbanizacji, w szczególności na powierzchnię ziemi, wodę, krajobraz i powietrze. Bardzo ważne jest, co zapewniono w rozwiązaniach planistycznych i ustaleniach dokumentu, zapobieganie przekształcaniu i degradacji powierzchni ziemi, zapewnienie utrzymania dobrej jakości zasobów glebowych, dalsze porządkowanie gospodarki ściekowej, ograniczanie „niskiej” emisji, ochrona zasobów przyrody.

Niewątpliwie realizacja projektu Studium spowoduje pewien wzrost ilości zużycia wody, wzrost produkcji ścieków i odpadów, wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, zarówno energetycznych i komunikacyjnych.

Celem ochrony środowiska w kontekście projektu Studium będzie więc zarówno niedopuszczenie do pogorszenia się stanu środowiska na terenie gminy, zapewnienie ładu przestrzennego, jak również poprawa warunków życia mieszkańców przy zachowaniu stanu środowiska.

Z uwagi na położenie części terenu gminy Prabuty (około 30%) w granicach obszarów form ochrony przyrody chronionych na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dokonano analizy oddziaływania na przedmioty ochrony na tych obszarach. Z uwagi na stosunkowo niewielki program planowanej w Studium nowej zabudowy i przestrzeganie wszystkich zakazów obowiązujących na tych obszarach, przewiduje się co najwyżej negatywne oddziaływanie w stopniu małym lub ewentualnie średnim. Z pewnością nie będzie to oddziaływanie znaczące.

Ze względu na specyfikę obszaru miejsko-wiejskiej gminy Prabuty, z jednej strony w większości użytkowanej rolniczo lecz z zasobami jezior i lasów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, w części prawnie chronionych, a z drugiej strony położonego w jej centrum miasta, cele ochrony przyrody w projekcie Studium realizowane są poprzez: ochronę gruntów rolnych, ochronę obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody, ochronę powierzchni ziemi poprzez eksploatację kopalin zgodnie z przepisami oraz właściwą rekultywację terenów poeksploatacyjnych, rozwój rolnictwa ekologicznego, systematyczne zwiększenie lesistości gminy oraz zadrzewień i zalesień śródpolnych, oddzielenie obszarów rozwoju funkcji mieszkaniowej i usługowej oraz funkcji rolniczej od funkcji produkcyjnej, wyznaczenie terenów predysponowanych do zabudowy w ramach granic jednostek o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta i potencjalnych obszarach rozwoju zabudowy, preferowanie zaopatrzenie w energię ciepłą w sposób minimalizujący emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego.

W sumie należy ocenić, że omawiany projekt Studium nie spowoduje znaczącego negatywnego zagrożenia środowiska. Wprowadzenie w projekcie dokumentu licznych ustaleń proekologicznych przyczyni się do zmniejszenia skali negatywnych oddziaływań. Dotyczy to szczególnie ustaleń w zakresie wskaźników dotyczących zagospodarowania terenów, oszczędne korzystanie z terenu oraz ograniczenie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Analizując wyniki przeprowadzonej oceny wpływu realizacji projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Prabuty na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego w obrębie wydzielonych stref przestrzennych, należy stwierdzić, że planowane zmiany funkcji i zagospodarowania terenu miasta i gminy spowodują w różnym stopniu ingerencję w środowisko przyrodnicze.

Z przeprowadzonej oceny wynika, że planowane zmiany będą mieć negatywny wpływ tylko na część elementów środowiska. Analiza ocen poszczególnych oddziaływań pozwala stwierdzić, że w większości będą to zmiany w stopniu małym i średnim. Przewidywane zagrożenia w stopniu średnim zidentyfikowano tylko w strefie rekreacyjno-rolniczej „RR” w odniesieniu do wody, powietrza i powierzchni ziemi. W większości negatywne oddziaływania wystąpią w małym stopniu. We wszystkich trzech strefach odnotowane zostaną pozytywne oddziaływania na ludzi, a w strefach „M” i „RR” przewiduje się pozytywne oddziaływania na dobra materialne. We wszystkich strefach stan pozostanie bez zmian w odniesieniu do Natury 2000, klimatu i zabytków.

Przeprowadzona analiza możliwych rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań przedstawionych w projekcie Studium pozwala na stwierdzenie, że planowana skala nowego zainwestowania na obszarze miasta Prabuty oraz na rozległym przestrzennie wiejskim terenie gminy w większości użytkowanym rolniczo, jest racjonalna i akceptowalna z

punktu widzenia ochrony środowiska. Projekt Studium wyraźnie przestrzennie określa strefę koncentracji zabudowy głównie w obrębie miasta Prabuty (w jego granicach administracyjnych i bezpośrednim jego sąsiedztwie), w otoczeniu jezior: Dzierzgoń i Orkusz oraz w miejscowościach predysponowanych do rozwoju: Rodowo, Rodowo Małe, Obrzynowo, Kleczewo, Kołodzieje i Trumiejki. Przyjęte rozwiązania nawiązują do stanu istniejącego i kształtujących się tendencji rozwojowych. Projekt Studium utrzymuje przeważającą część gminy jako tereny o funkcji rolniczej, z preferowaniem łączenia tej funkcji z osadnictwem i z działaniami proekologicznymi (strefa rolniczo-przyrodnicza „RP”). Takie przestrzenne zróżnicowanie stref jest odzwierciedleniem uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, potrzeb rozwojowych gminy miejsko-wiejskiej i jest właściwe dla typowej gminy miejsko-wiejskiej, jaką są Prabuty, z dominującym zdecydowanie w sieci osadniczej ośrodkiem (miasto Prabuty).

Znacznie większy negatywny wpływ na środowisko miałyby miejsce w przypadku przeznaczenia pod funkcje inwestycyjne (mieszkaniowe, usługowe, produkcyjne, magazynowo-składowe, komercyjne) większych przestrzennie terenów w otoczeniu Prabut, wzdłuż głównych dróg gminy – dróg wojewódzkich nr 520, 521 i 522, oraz w otoczeniu jezior: Sowica (na większą skalę) i Jezior Grażymowskich, co spowodowałyby większy ubytek użytków rolnych o wysokiej przydatności rolniczej i przekształcenia rzeźby terenu. Większe niekorzystne oddziaływania w zakresie krajobrazu, wód i powierzchni ziemi zaistniałyby gdyby odstąpiono od koncentracji zabudowy (mieszkaniowej, usługowej, rekreacyjnej itp.) z dopuszczeniem jej rozpraszania.

Oświadczenie

Oświadczam, że spełniam wymagania dotyczące autorów prognoz oddziaływania na środowisko o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2081 z późniejszymi zmianami).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Flaur', is centered within a light gray rectangular box.